

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Sanna Kytö
VUOROHOITOA LAPSEN SILMIN
Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliala, Kotka

KYTÖ, SANNA

VUOROHOITOA LAPSEN SILMIN

Opinnäytetyö

49 sivua + 3 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Miia Heikkinen

Toimeksiantaja

Kouvolan kaupunki

Avainsanat

vuorohoito, varhaiskasvatus, turvantunne, sadutus

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, mitä lapset kokevat vuorohoidosta tärkeäksi ja mikä lisää lasten turvallisuuden tunnetta vuorohoidossa. Opinnäytetyön yhtenä keskeisenä tavoitteena oli saada selville saduttamalla 5-7- vuotiaita lapsia siitä, mitä asioita he kokivat heille tärkeäksi ollessaan vuorohoidossa. Samalla välittyä tietoa siitä, millaiseksi he kokevat vuorohoidossa olonsa. Sadutuksen pohjalla toimi lasten piirtelysekä maalaustaidot. Sadutuksen rinnalla käytetään avointa keskustelua aineiston keruuseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda lapsen näkökulma esiin vuorohoidosta.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen toteutin vuoropäiväkodissa, josta tutkimukseen osallistui yhteensä yhdeksän 5-7-vuotiasta lasta. Aineistonkeruun toteutin saduttamalla lapsia kesäkuussa 2014. Sadut muodostuivat kahdesta aihesadutuksesta, jonka avulla oli mahdollisuus saada lapsen oma ääni kuuluviin. Lasten tarinoiden yhteydessä käytin avointa keskustelua, jotka tarinoiden kanssa analysoin sisällönanalyysin menetelmin.

Opinnäytetyössä halutaan tuoda esiin, miten lapset kokevat vuorohoidossa olon ja mitä asioita nousee tarinoissa ja keskusteluissa esille. Tärkeimmäksi lasten mielestä esille nousi vuorohoidon kasvuympäristö, turvantunne, perushoito ja toiminnallisuus.

Opinnäytetyön tuloksista voi päätellä, että lapset kokevat olonsa vuorohoidossa turvalleiseksi ja viihtyisäksi. Leikkikaverit lisäävät lasten viihtyvyyttä. Vuorohoidossa näyttäisi toteutuvan varhaiskasvatukseen asetettuja tavoitteita.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

KYTÖ, SANNA

ROUND-THE-CLOCK KINDERGARTEN

TROUGH CHILDRENS EYES

Bachelor's Thesis

49 pages + 3 pages of appendices

Supervisor

Miia Heikkinen, Senior Lecturer

Commissioned by

City of Kouvola

Keywords

Round-the-clock kindergarten, early childhood education,
feeling secure, storycrafting

The aim of this study was to find out with the means of story-crafting what children considered important and what increases their feeling of secure in a round- the- clock kindergarten. Story-grafting also gave a perspective how children felt about the time that they spend in the round-the-clock kindergarten. At the base on story-crafting were children`s drawings and paintings.

The study was qualitative and the data base method was an open whit children. The study was made in one round-the-clock-kindergarten in the City of Kouvola. Nine children were taking part in the study and their ages varied from five to seven. In this way, the children had a chance to make their own voice to be heard.

According to the results, children thought that they are secure and round-the-clock-kindergarten is a cozy place to be and playing whit other children was important. Four things came up: growing environment, feeling secure, practical care and functionality. All these things show that the goals what City of Kouvola has set for early childhood education are coming true.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	VARHAISKASVATUSTA JA VUOROHOITOA	7
	2.1 Vuorohoito	8
	2.2 Vuorohoidon lainsäädäntö	10
3	TURVALLISUUTTA LUOVAT TEKIJÄT VUOROHOIDOSSA	11
	3.1 Kasvuympäristö	11
	3.2 Hoitajat	12
	3.3 Leikkikaverit	14
	3.4 Rutiinit luovat turvan tunnetta	14
	3.5 Turvattomuuden tunne	15
4	LAPSEN HYVINVOINTI MUODOSTUU ARJEN SUJUVUUDESTA	16
	4.1 Päiväunet lepoetki ja yöunet	17
	4.2 Ulkoilu ja Liikunta	18
	4.3 Ruokailu	18
	4.4 Leikki	19
5	KIINTYMYSSUHDE TURVALLISUUDEN TUNTEEN TAUSTALLA	21
	5.1 Bowlbyn kiintymysteoria	22
	5.2 Päivähoito ja kiintymysteoria	23
	5.3 Kiintymysteorian hyödyt	24
6	SADUTUS	25
	6.1 Sadutuksen taustaa	26
	6.3 Sadutuksen tarkoitus	27
	6.2 Aihe sadutus	28
7	LAADULLINEN TUTKIMUS JA AINEISTON KERUU	28
	7.1 Sadutettavien lasten valinta ja aineiston keruu	29

7.2	Lasten osallisuus sadutuksen keinoin	32
7.3	Sisällönanalyysi	33
8	YHTEENVETO	34
8.1	Kasvuympäristö	34
8.2	Turvantunne	36
8.3	Perushoito	38
8.4	Toiminnallisuus	40
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	41
10	POHDINTA	44
10.1	Eettisyys	46
10.2	Luotettavuus	47
	LÄHTEET	50
	LIITTEET	
	Liite 1. Kouvolan kaupungin tutkimuslupa	
	Liite 2. Saatekirje lasten vanhemmille	
	Liite 3. Sisällönanalyysin luokat	

1 JOHDANTO

Ajatus opinnäytetyön aiheeseen syntyi omien kokemusten ja havaintojen kautta. Olen itse toiminut lastenhoitajana vuoropäiväkodissa, ja minua kiinnostavat pienten lasten turvallisuudentunteet sekä lasten oma näkemys olla vuorohoidossa. Kuinka me kasvattajat pystyisimme tarjoamaan turvallisempaa ja laadukkaampaa vuorohoitoa? Itseäni puhuttaa lasten vuorohoitoon sopeutuminen, hoitajien vaihtuvuus ja niiden vaikutukset lapsiin.

Tutkimuksia vuorohoidon vaikutuksista lapsiin on tehty melko vähän. Opinnäytetyössäni haluan nimenomaan tuoda lasten näkökulman esille. Tarkoitukseni on tutkia alle kouluikäisten lasten omia kokemuksia ja näkemyksiä vuorohoidosta. Mistä lapset itse kokevat oman turvallisen olon vuorohoidossa? Mitkä tekijät ovat lapsen suojaavia tekijöitä turvallisuuden tunteelle? Onko varhaiskasvatuksen osa-alueissa joitakin merkittäviä tekijöitä, jotka erityisesti lisäävät lapsen turvallisuudentunnetta?

Aineistoni kerään vuorohoidossa olevien lasten aihesadutuksella sekä avoimena keskusteluna. Vuorohoidon tarve on nykyään kovin kysyttyä johtuen vanhempien työajoista. Yhteiskunnassa vuoro työ on lisääntynyt 24/7- painotteiseksi. Pienten lasten vanhemmat joutuvat palaamaan hyvinkin ajoissa työelämään, kun vanhempainvapaa päättyy (Kouvolan sanomat, 2010.)

Vuoropäiväkodissa henkilökunnan työajat rakentuvat lastenhoitoaikojen mukaan, jolloin työvuorot eivät ole säännöllisiä. Hoitajien työvuorot eivät aina ole lasten kannalta edunmukaisia, koska lapsi joutuu kohtaamaan montakin hoitajaa hoitopäivänsä aikana. Lapsen kiintymys yhteen hoitajaan voi katketa useastikin yhden hoitopäivän aikana ja lapsi voi tuntea hylkäämisen tunteita. Turvallisuudentunnetta on tutkittu kiintymyssuhdeteorioiden kautta, jota aion myös tuoda esille opinnäytetyössäni. Nykyisessä varhaiskasvatuksessa ei ole riittävästi huomioitu vuoro hoitoa kiintymysteorian näkökulmasta. Lisäksi teoriaosuus painottuu varhaiskasvatukseen, vuoro hoitoon ja sadutus menetelmään.

Opinnäytetyön saaduista tuloksista voidaan päätellä, että lapsilla on vuorohoidossa turvallinen kasvu ympäristö ja he kokevat kaverit ja leikit tärkeiksi. Lasten tarinoissa ja keskusteluissa kumpuaa varhaiskasvatuksen tavoitteita, joita on asetettu vuoro hoito-

dolle. Tuloksista aikuiset koetaan tärkeäksi ja heidän läsnäolo lisää lapsen turvallisuudentunnetta.

2 VARHAISKASVATUSTA JA VUOROHOITOA

Suomessa on mahdollista molempien vanhempien työssäkäynti, vaikka perheessä on pieniä lapsia. Vanhempien työssäkäynnin mahdollistaa päivähoitojärjestelmä. Suomessa perheillä on oikeus hakea lapselle päivähoitopaikkaa, vaikka vanhemmat eivät kävisikään töissä. Puhutaan subjektiivisesta oikeudesta saada päivähoitopaikka. Päivähoito-oikeus turvaa lapselle mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatukseen, mikäli vanhemmat haluavat. (Poikonen & Lehtipää 2009, 70; Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 99.)

Varhaiskasvatusta määritellään valtakunnallisesti, jossa korostuu lastenkasvatus, opetus sekä suunnitelmallinen hoito. Varhaiskasvatusta tarjotaan perheille, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Varhaiskasvatuksen päämääränä on tukea lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimimista. Varhaiskasvattajien pedagogiseen työhön kuuluu myös lasten kasvun ja kehityksen arviointia. Leikillä onkin valtava kehitystehtävä lapsen varttuessa. Lapset pystyvät käsittelemään tunteitaan ja vaikeita asioita leikin avulla, sekä leikki auttaa selventämään lasten ajatuksia. Leikki antaa mahdollisuuden käsitellä vaikeitakin asioita uudestaan ja uudestaan, sekä samalla lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät. (Kyrölämpi-Kylmänen 2010, 63, 79.)

Jotta varhaiskasvatusta pystytään toteuttamaan lasten kannalta onnistuneesti, tarvitaan siihen kasvatuksen ammattilaisten ja lasten vanhempien vankkaa yhteistyötä, eli puhutaan hyvästä kasvatuskumppanuudesta (Hujala & Turja 2011, 29). Päivähoidossa arki muodostuu useista ja erilaisista vuorovaikutustilanteista ja hoidosta. Varhaiskasvatuksen palvelujen tulee toteuttaa ja tuottaa turvallista hoitoa lapsille, kun heidän vanhemmat ovat estyneitä hoitamaan omia lapsiaan opiskelun, työn tai muun syyn vuoksi. Vanhemmat ovat yleensä kiinnostuneita kuulemaan kuinka heidän lapsensa päivä on sujunut. (Helenius & Korhonen 2008, 69.)

Lasten vanhemmillä on oikeus päättää päivähoitolain mukaan, ottavatko he osa- vai kokopäiväisen hoitopaikan lapsilleen. Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa eri muodoilla, kuten päiväkotihoidossa, vuorohoidossa, perhepäivähoidossa, esiopetuksessa, sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa ja myös avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa. Varhaiskasvatuspalvelut ovat osa lapsi- ja perhepalveluita ja lapsiperheiden tukijärjestelmää. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 97 - 99.)

Päivähoitolaki asettaa varhaiskasvatukselle seitsemän kasvatustavoitetta, jotka ohjaavat päivähoitoa, mihin kasvattajien tulisi työssään pyrkiä. Kasvatustavoitteisiin kuuluu sosiaalinen, fyysinen, esteettinen, älyllinen, uskonnollinen ja eettinen tavoite. Tavoitteet ovat rakentuneet vanhempien ja lapsitutkimusten yhteistyönä. (Järvinen ym. 2009, 128.)

2.1 Vuorohoito

Päivähoitoa pystytään tarjoamaan kunnissa ympäri vuorokauden ja sitä voidaan tarjota perheille todellisen tarpeen mukaan. Vuoropäivähoidossa lapset saavat hoitoa sinä kelloaikana kun perheillä on tarvetta. Vuorohoitoa tarjotaan ennen klo 6.15 aamulla ja klo 17.30 jälkeen. Vuorohoitoa tarjotaan maanantain ja sunnuntain välisenä aikana, mukaan lukien yöhoidon. Vuorohoitoa tarjotaan ainoastaan perheille, joissa vanhemmat ovat töissä tai opiskelemassa. Vuorohoitoa ei tarjota lapsen virikepaikaksi. (Helenius & Korhonen 2008, 69.)

Vuorohoidossa on yleistä, että henkilökunta ja lapset liikkuvat hyvin eri aikoihin. Aina joku on tulossa hoitoon taikka töihin ja jotkut ovat lähdössä kotiin. Ainainen liikehdintä luo vuorohoidon toimintaan levottomuutta. Lapset voivat aloittaa hoitopäivänsä aamulla varhain tai hoidon voi aloittaa tulemalla yöunille. Vuorohoidon päivät muodostuvat lähes aina eri lapsiryhmistä ja henkilökunnasta. Lapsiryhmän ryhmäytyminen tuo haasteita niin lasten kuin aikuistenkin näkökulmasta. (Helenius & Korhonen 2008, 91; Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012, 118.)

Tietynlainen päivärytmi takaa vuorolapsille riittävän ajan valveillaoloa ja välttämättömän ajan unta. Vuoropäiväkodissa lasten yksilöllisyys korostuu ja se lisää haasteita toiminnalle, sillä toiset lapset aloittavat hoidon kymmeneltä aamulla ja toiset jo aamuviideltä. Kun päiväkodissa koittaa päiväuniaika, niin joku lapsi on saattanut herätä vasta yöunilta. Eroja syntyy myös ruokailujen ja virikkeiden suhteen. Jos aamupalaa

on nautittu kotona kymmenen jälkeen, niin ei lapsella ole nälkä päiväkodin lounasai- kana. Voi käydä myös niin, että kotona nukutaan pitkälle aamupäivään, jolloin lapsen tullessa hoitoon täytyy huomioida, ettei lapsella riitä unta päivänunille, vaan ennemmin energiaa riittäisi muihin toimintoihin. (Helenius & Korhonen 2008, 81.)

Päivähoitoasetuksessa suositellaan päiväkotikäisen lapsen hoitopäivän enimmäispituudeksi kymmenen tuntia (Asetus lasten päivähoitosta (3.6.1988/486) 4: §). Ympäri- vuorokautisessa päivähoitossa lapsen hoitopäivän pituudeksi voi tulla helposti yli 20 tuntia vuorokaudessa, joka sisältää yöhoidon. Lapsen hoitopäivä voi myös alkaa ennen aamukuutta, mikäli vanhempien työaika alkaa jo klo 6:00. Aamuvarhaisilla lapsilla on mahdollisuus vielä jatkaa yöunia hoitossa ja heidät herätellään ennen aamupalaa, jolloin pääsevät osallistumaan päivän toimintaan. (Helenius & Korhonen 2008, 91.)

Vuorohoitoa voidaan erottaa päivähoitosta siten, että iltaisin ja viikonloppuisin koros- tuu jonkinasteinen kodinomaisuuden tavoittelu ja rennompia toiminta. Tuttuuden tun- netta pidetään vuorohoidossa tärkeänä turvallisuuden tuojana. Päivähoidon henkilö- kunta koostuu monista aikuisista ja omalla nimellä esiintyminen on aina tärkeää, kun toimitaan lasten kanssa. (Hevonoja 2013.)

Vuorohoidossa lapsilla on mahdollisuus katsella lastenohjelmia päivällisen jälkeen tai viikonloppuisin. Useimmiten se kuuluu lapsiperheiden arkeen ja lisää kodinomaisuut- ta ja tuttuuden tunnetta lasten hoitopäivään. Television katsominen ei kuulu päiväko- dinpedagogiikkaan. (Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012, 119.)

Keltikangas-Järvinen (2012) muistuttaa, että lasten oleminen vuoropäiväkodissa ei ole vain pelkkää hauskanpitoa ja leikkimistä. Lapsetkin väsyvät hoitopäivistään samalla lailla kuin vanhemmatkin työpäivistään. Vuorohoidossa lasten hoitopäivät voivat olla hyvin rankkoja ja haasteellisia, etenkin pienille lapsille. Eikä ole ihme, jos lapsen olo tuntuu kiukkuiselta tai uupuneelta hoitopäivien jälkeen. (Keltikangas- Järvinen 2012, 102.)

Vuorohoidossa on mahdollisuus iltaisin ja viikonloppuisin vapaaseen leikkitoimintaan ja muutenkin vapaampaan olemiseen. Leikkiä voidaan kutsua lapsen vapaa-ajaksi ja omaksi ajaksi, kuitenkin hoitajan ollessa läsnä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 79.)

Viikonloppuisin hoidossa korostetaan kiireettömyyttä ja pyritään välttämään liian kii- reellistä aikataulua. Kiireettömät hetket antavat lapsen mielikuvitusleikeille aikaa ja

kyllä lapsetkin tarvitsevat aikaa vain ollakseen. (Kabat-Zinn 2011,199.) Vuorohoidossa tehdään myös perushoidollisia tehtäviä poiketen päiväyksiköistä, kuten syödään iltapalaa, luetaan iltasatuja, puetaan yövaatteita, pestään hampaita, jos jäädytään yöksi. (Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012,118).

Tutkimuskirjallisuutta vuorohoidosta on huonosti saatavilla, mutta aiheesta on tehty opinnäytetöitä ja muutamia pro gradu- tutkielmia. Hannuniemi (2011) on tarkastellut omassa pro gradu-tutkielmassaan vuorohoidon arkea lapsennäkökulmasta, kuinka lapsen arki rakentuu vuorohoidossa. Tutkimuksessa on tarkasteltu vuorohoidon arjen rakentumista tilallisesti, ajallisesti ja toiminnallisesti. Aikuisten ja lasten vuorovaikutussuhteet ovat olleet myös tarkastelun kohteena. Tutkimuksessa tuodaan lasten näkökulmaa esille havainnoimalla ja haastattelujen avulla. (Hannuniemi 2011, 1.) Uusi-Marttila (2006) kartoittaa omassa opinnäytetyössään lasten sopeutumista ryhmän vaihtoon vuoropäiväkodissa. Aiheessa käsitellään myös lasten sopeutumista ryhmään sekä huomioidaan myös lasten vanhempia, kuinka he kokevat lapsen sopeutumisen ryhmään. Tuloksista esille nousee lapsen turvallisuudentunne, hoidon ja hyvän hoitoilmapiirin tunne sekä säännöllisyys, jota lapset kaipaavat vuorohoidossa ollessaan. (Uusi-Marttila 2006, 2.)

2.2 Vuorohoidon lainsäädäntö

Kuntien tehtävänä on järjestää päivähoitopalveluita kunnassaan ja valvoa sitä siinä määrin ja toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta. Varhaiskasvatuspalveluja voivat tuottaa myös muut tahot, kuten seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat. Päivähoidon lainsäädännössä sanotaan, että kuntien on pyrittävä tarjoamaan palveluitaan sinä vuorokauden aikana, kun sitä tarvitaan parista tunnista ympärivuorokauden. (Järvinen, Lainen & Hellman-Suominen 2009, 98–99.)

Erilaiset asetukset, päivähoitolaki, perusopetuslaki, sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki, asiakirjat ja säädökset ohjaavat vuorohoidon toimintaa ja myös vaikuttavat vuoropäiväkodin toimintaan. Esimerkiksi miten henkilökunta mitoitetaan suhteessa lapsi suhdelukuihin (Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012,118).

Vanhempien tulee varata lapsen vuorohoito viimeistään edellisen viikon maanantaina, näin pystytään laatimaan hoitajien työvuorot. Laki velvoittaa oikean määrän valvovia aikuisia suhteessa lapsi lukumäärään. (Kouvola kaupunki 2011.)

Vuorohoidon yöhoitoa ei ohjaa mikään laki. Kunnat voivat itse määrittellä, mihin aikaan illasta lapsen voi hakea hoidosta (Helenius & Korhonen 2008, 91). Vanhempien kanssa olisi hyvä keskustella ja neuvotella lasten iltahoidon hakuajasta, sillä liian myöhään haettuna lapsi menee kotona yöunille iltamyöhään, ja on vaarana, että lapsen uni jää liian lyhyeksi, mikäli seuraavana aamuna on aikainen herätys hoitoon. (Helenius & Korhonen 2008, 91.)

Yöhoitoa tarjoavan yksikön tulisi varmistaa yöhoitajalle varasuunnitelma sen varalta, että työntekijä sairastuu yövuoron aikana. Näin lasten hoidon turvallisuus olisi taattu myös yöaikana. (Saarsalmi 2008, 56.)

Vuorohoidon arki rakentuu samoista tekijöistä kuin päivähoidossakin, kuten opetusruokailusta, ohjatusta ja suunnitellusta toiminnasta, leikeistä, valvotusta ulkoilusta ja päivälepohetkestä (Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012, 118). Vuorohoidossa lapsilla on oikeus myös esiopetukseen, joka painottuu aamupäiviin. Sitä tarjotaan esi-koulutavoitteiden mukaisesti. (Helenius & Korhonen 2008, 91.)

3 TURVALLISUUTTA LUOVAT TEKIJÄT VUOROHOIDOSSA

3.1 Kasvuympäristö

Vuorohoidossa lasten toimintaympäristö muodostuu siellä olevista lapsista sekä moniammatillisesta tiimistä, kuten lastenhoitajista, lastentarhanopettajista unohtamatta ryhmäavustajia. Lastentarhanopettajilla on päävastuu lapsiryhmän opetuksesta ja toiminnan suunnittelusta. He yhdessä muodostavat toimintaympäristön ja heille sopivan toimintakulttuurin, jotka ovat osana tukemassa lasten kasvua. (Järvinen, Laine & Hellman- Suominen 2009, 165.)

Kallialan (2010) mielestä lapset voivat saavuttaa olonsa turvalliseksi, kun päiväkodin ympäristö on turvallinen (Kalliala 2010, 50). Hoidossa ollessaan lasten tulisi päästä hyvään vuorovaikutussuhteeseen hoitajien ja toisten lasten kanssa. Lapsille on tärkeää, että he saisivat tuntea kuuluvansa ryhmään, tällöin he voivat kehittyä sosiaalisesti ja kokevat, että heistä pidetään. (Repo 2013, 126.) Tämä mahdollistaa lasten keskit-

tymisen omiin leikkeihin, ja lapset uskaltavat siirtyä tutkimaan ympärillä olevaa ympäristöä (Kalliala 2010, 50).

Vuorohoidossa hoitajien työajat ja lasten hoitoajat tuovat liikkuvuutta, varsinkin jos yksikkö on auki kellon ympäri. Arjessa kohdataan paljon siirtymävaiheita, jotka lisäävät vuorohoidon levottomuutta. Siirtymävaiheissa lapset toimivat paljon itsenäisesti ja tarvitsevat selkeää hoitajien ohjeistusta siitä, mitä ollaan tekemässä ja minne ollaan menossa. Varsinkin jos lapsi herää aamulla päiväkodissa ja ympärillä on täysi lapsiryhmä leikkien äärellä, tarvitsee herännyt lapsi ohjeistusta sekä aikuisen läsnäoloa. Turvallisuutta siirtymätilanteisiin lisää selkeä päiväohjelma. Olisi ihanne, että hoitaja olisi vastaanottamassa siellä, minne lapsi on siirtymässä. (Koivunen 2009, 58.)

3.2 Hoitajat

Vuorohoidossa hoitajan roolilla onkin erittäin suuri merkitys. Vuorohoidossa ollaan aikaisin aamulla, iltamyöhään, viikonloppuisin sekä yöhoidossa. Lapsi voi myös viettää ajallisesti kellon ympäri hoitopäivänsä, eli lapsi voi tulla hoitoon perjantaina ja lähteä kotiin lauantaina. Viikonloppuisin hoitopäivät voivat muodostua vain kaksin hoitajan kanssa tai pienistä lapsiryhmistä. Isossa lapsiryhmässä pienet lapset tarvitsevat hoitajan jatkuvaa läsnäoloa selviytyäkseen hoitopäivästä. Lapselle on hyvin tärkeää, että hän voisi turvautua ja hakeutua hoitajan syliin saamaan lohtua sekä läheisyyttä. (Mikkola & Nivalainen 2012, 21.) Kalliala (2010) kuvaakin, että pienillä lapsilla onkin tarvetta ja ihan normaalia käydä tankkaamassa turvallisuutta hoitajan sylissä kesken leikkien (Kalliala 2010, 50).

Hoitajan tulisi pystyä lukemaan lapsen ajatuksia ja samalla olla aidosti läsnä lapsen kanssa. Hoitajan tulisi pystyä tarjoamaan turvallista hoitoa sillä aikaa, kun vanhemmat ovat töissä tai opiskelemassa. Lapsen läheisyyden kaipuu ja ikävä saattavat yllättää iltaisin, kun muut lapset lähtevät kotiin ja hoitopäivää on vielä edessä seuraavaan aamuun asti, kunnes vanhemmat tulevat hakemaan lapsen hoidosta. Myös epäsäännölliset hoitoajat saattavat lisätä lapselle ikävän ja vierauden tunnetta. (Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012, 118.)

Lapset voivat tuntea turvallista oloa läheisyyden ja kosketuksen kautta (Kanninen & Sigfrids 2012, 98). Se, miten lapsia lähestytään ja kosketaan, antaa mahdollisuuden tuntea rakastetuksi ja hyväksytyksi tai arvostetuksi tulemisen tunteita (Kabat-Zinn

2011,193). Hoitajan kasvatustehtäviin kuuluu huomata, havainnoida ja kohdata lapsi, mikäli häntä harmittaa tai surettaa jokin asia. Lapsi voi tuntea olonsa turvalliseksi, kun hänen mielipahansa nähdään. Lapsi kokee myös turvallisuutta, jos hoitaja pyrkii rauhoittamaan lasta sylissään. Joskus lapsen silittäminen saattaa auttaa lasta nukahtamaan. Aikuisen kosketus antaa lapselle mahdollisuuden rauhoittua ja samalla lisää lapsen turvantunnetta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 98.)

Vuorohoidossa on tavallista, että lapset joutuvat jakamaan yhden hoitajan huomion monen muun leikkitoverin kanssa. Lapset kyllä pystyvät selviytymään tästä, jos heidän turvanaan on empaattinen ja läsnä oleva hoitaja, joka pystyy eläytymään lasten tilanteeseen. Vuorohoidossa olevien lasten hoitopäiviin voi kuulua monia lyhyitä vuorovaikutushetkiä eri hoitajien kanssa. Sillä vuoropäiväkodissa hoitajien työajat muodostuvat lastenhoitoaikojen mukaisesti. (Sinkkonen & Kalland 2011,157.) Pidempiä hoitopäiviä viettävät lapset tarvitsevat lähelleen erityisesti hoitajan läsnäoloa ja tukea voidakseen tuntea olonsa turvalliseksi (Auranen & Kirvesniemi 2008, 50). Rusanen (2011) muistuttaa, että on vaarana, jos ryhmässä hoitajien vaihtuvuus on suurta, tuolloin lastenhoidon vastuu jakautuu monen hoitajien kesken ja pahimmillaan kukaan hoitajista ei ota tarpeeksi vastuuta yhdestä lapsesta (Rusanen 2011, 232).

Hyvässä hoidossa hoitajan ja lasten välinen vuorovaikutus on herkkää ja ennakoitavaa. Lasten eduksi on, että he voivat turvautua tuttuun hoitajaan. Lisäksi lapsi saa kokemuksia kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta ollessaan hyvässä vuorovaikutussuhteessa hoitajan kanssa. Lasten on helpompi lähestyä empaattista hoitajaa, joka pystyy olemaan herkkä lapsia kohtaan (Sinkkonen & Kalland 2011,171.) Hoitajan ystävällinen käyttäytyminen ja iloisuus lapsia kohtaan edistävät lasten perusturvallisuutta (Heleinius & Korhonen 2008, 79). Hoitajan tulisi pystyä tulkitsemaan, mitä lasten ympärillä tapahtuu, ja myös kyetä puuttumaan kiusaamistilanteisiin tai riitakohtauksiin. Lapsille on tärkeitä, että heitä kaikkia kohdellaan ryhmässä arvostetusti ja ketään lasta ei jätetä ryhmän ulkopuolelle. (Sinkkonen & Kalland 2011,171.) Hoidossa lapsi tulisi nähdä omana yksilönä ja päivähoidon tulisi huomioida lapsen yksilölliset tarpeet. Lapset tarvitsevat hoidossa erilaisia määriä ja eri asioita ja silti he voivat kokea saavansa yhtä paljon (Repo 2013, 107.)

3.3 Leikkikaverit

Lasten ystävyysuhteet ovat lapsille erittäin tärkeitä ja niitä tulee kunnioittaa päivähoitossa. Turvallisessa kasvuympäristössä lapset pystyvät leikkimään, he oppivat uusia asioita ja kehittyvät monella tapaa. Päivähoitossa lapsilla on monipuolisemmat mahdollisuudet kehittää sosiaalisia taitojaan ja luoda omia ystävyysuhteita kuin kotona. Kasvattajien tulee ylläpitää lapselle tärkeitä ihmissuhteita, koska hyvät suhteet kavereihin, sisaruksiin, sukulaisiin ja kasvattajiin lisää lapsen turvallisuuden tunnetta. (Sinkkonen & Kalland 2011,171.) Repo (2013) kertoo, että lapset tarvitsevat paljon onnistumisen ja ilon kokemuksia toisten lasten kanssa, jotta he kykenevät saavuttamaan luottamuksellisia suhteita toisiin ihmisiin (Repo 2013, 122).

Lapselle hyväksytyksi tuleminen päivähoitoryhmässä ja myös ystävyysuhteiden luominen ovat tärkeitä lapsuusiän kehitystehtäviä (Kyrölämpi- Kylmänen 2010,103). Ryhmässä koetut positiiviset sekä negatiiviset kaverisuhteet muokkaavat lapsen kehitystä. Kavereiden kanssa koetaan yhteisiä onnistumisen kokemuksia, että ilon hetkiä ja samalla opitaan tulemaan toimeen toisten lasten kanssa. Ryhmässä lapset oppivat suvaitsevaisuutta, erilaisuutta ja tietenkin uusia asioita. (Koivunen 2009, 52.) Päivähoitossa kaikilla lapsilla on oikeus tuntea iloa ja turvallisuutta ollessaan ystäviensä parissa (Kyrölämpi- Kylmänen 2010,76).

Lasten epäsäännöllisten hoitoaikojen vuoksi vuorohoidossa kaverisuhteitten luominen saattaa olla hankalaa. Parasta leikkikaveria ei välttämättä näe useasti saman viikon aikana, tai sitten hoitoajat kohtaavat äärivuoroissa. Kaveruksista toinen lapsi lähtee illalla kotiin, niin toinen siirtyy iltapalalle ja ehkä jää yöhoitoon. Lapsi kaipaa hoidossa ikätovereitaan, ja mitä isoimmasta lapsesta on kyse, niiden merkitys vain kasvaa. Vuorohoidossa on mahdollisuus tehdä kivoja asioita ystävien kanssa. Joskus käy niin, että iltahoidossa olevat ystävykset saavat käyttää koko illan yhteisiin mielenkiinnon kohteisiin, kuten tehdä majaleikkejä ja leikkiä voi jatkaa ihan kiireettömästi iltaan asti. Tai viikonloppuna saa tehdä rakennusleikkejä kaverin kanssa ja kukaan ei tule niitä keskeyttämään. (Kanninen & Sigfrids 2012, 21.)

3.4 Rutiinit luovat turvan tunnetta

Lasten hyvinvoinnin kannalta varhaiskasvatuksessa on pidetty tärkeänä selkeää päivärutiinia. Se kattaa lapsen tarpeet kuten valveillaoloa, unta ja lepoa sekä ruokaa sopivin

väliajoin. Samanlaisena toistuvat päivärytmit nähdään lapselle lisäävän turvallisuutta. Päivärytmissä tulisi huomioida myös lasten yksilölliset tarpeet. (Helenius & Korhonen 2008, 70.)

Päiväkodin toiminnalliset hetket ovat lapsille kasvatuksellisia ja samalla opettavaisia tilanteita. Lapsen tarpeisiin kuuluvat säännöllinen ruokailurytmi, lepoaika ja sopiva määrä ulkoilua. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen, 2009, 166.)

Lasten perusturvallisuuden mukaan, rutiinit ovat tärkeitä lapsille. Rutiinien avulla lapset kykenevät kiinnittymään kasvuympäristöön ja tietyistä hoitajista voi tulla tärkeitä lapsille. Lapset nauttivat rutiineista ja useiden toistojen avulla pystytään luomaan vuorohoidossa yleisen turvallisuuden tunteita. Vuorohoidossa noudatetaan tiettyä päivärytmiä, mutta lasten epämääräiset hoitoajat tuovat oman haasteen toiminnalle (Hughes 2011, 33.)

Samankaltaisina toistuvat päivärytmit auttavat lasta tuntemaan olonsa turvalliseksi, jos heillä on mahdollisuus ennakoida päivän kulkua (Helenius & Korhonen 2008, 70).

Lapsen on helpompi hahmottaa päivää, kun hän tietää, mitä hoidossa tapahtuu aamupalan jälkeen ja minne mennään ulkoilun jälkeen. Päivän rutiinit selkiinnyttävät lasten ajatuksia ja lasten oloa helpottaa, jos he tietävät, mitä heiltä päivähoitossa odotetaan (Kanninen & Sigfrids 2012, 171). Erityistä hoitoa ja tukea tarvitsevat lapset hyötyvät myös samankaltaisista päivistä. Hoidossa toiminnallisuuden toistuvuudet ja säännöllinen päivärytmi lisäävät lapsen turvantunnetta. (Koivunen 2009, 183–184.)

3.5 Turvattomuuden tunne

Lasten täytyy saada luottaa turvalliseen hoitajaan, joka kantaa vastuun lapsiryhmästä ja päivähoiton toiminnasta. Lasten tulee saada tuntea, että he voivat turvautua läsnä olevaan hoitajaan, joka auttaa tarvittaessa. Mikäli päivähoitossa lapset saavat vallan käytön itselleen, luo se turvattomuuden tunteita ja samalla hoitopäivät käyvät liian rankoiksi lapsille. (Repo 2013, 122.) Jos lapset kokevat hoidossa olonsa turvattomaksi, silloin he eivät kykene syventymään leikkeihin ja leikkiä ei silloin synny (Kalliala 2010, 50). Lapsiryhmän ja aikuisten pysyvyys lisää turvallisuutta lapsiryhmässä. Kun nämä vaihtuvat useasti lapsen arjessa, aiheuttavat ne lapsille stressiä (Keltikangas-Järvinen 2012, 139).

Lapsi voi kokea turvattomuuden tunnetta hoitopäivänsä aikana, mikäli hän kokee jäävänsä ryhmän ulkopuolelle tai hän kokee kiusaamista. Myös se, että lapsi jää leikistä ulkopuolelle, saattaa hän tulkita sen kiusaamiseksi. (Kyrölämpi- Kylmänen 2010,75.) Torjutut lapset haluaisivat yleensä kuulua ryhmään ja tietysti he haluaisivat tuntea, että heistä pidetään (Repo 2013, 123).

Vuorohoidossa viimeiseksi jääminen hoitoon voi tuntua lapsen mielestä turvattomalta (Kyrölämpi- Kylmänen 2010,75). Jos lapsen tarpeet jäävät hoidossa tyydyttämättä, luovat ne lapsessa ahdistuneisuutta, yksinäisyyttä, tyytymättömyyttä ja eristyneisyyden tuntemuksia, nämä myös voivat altistaa kiusaamiskokemuksille (Repo 2013, 126).

Arjen tilanteet voivat olla lapselle hyvin intiimejä tilanteita, jossa turvattomuuden tunne saattaa yllättää. Päiväkodissa toimitaan paljon ryhmissä ja etenkin vessakäynnit, riisumistilanteet ja nukkumiset poikkeavat kodin tunnelmasta. Esimerkiksi erilaisiksi vessassa asioimisen tekee sen, että kotona lapsi voi käydä yksin ja päiväkodissa asioidaan monen lapsen kanssa samaan aikaan. Kotona nämä suoritetaan äidin tai isän kanssa ja päiväkodissa taas monen hengen ryhmissä. (Kanninen & Sigfrids 2012,30.)

4 LAPSEN HYVINVOINTI MUODOSTUU ARJEN SUJUVUUDESTA

Päivähoidossa lasten perustarpeista ensisijaisesti nousee esille turvallisuus ja selviytyminen. Turvallisuuden olontunne on erittäin merkityksellinen lapselle. Lapsen on saatava luottaa ja uskoa siihen, että hänen psyykkiset sekä fyysiset tarpeensa tyydytetään. Hoidossa ollessaan on tärkeitä, että lapset voivat turvautua ja luottaa hoitajiin. (Kanninen & Sigfrids 2012, 21.)

Pieni lapsi pystyy tuntemaan erilaisia tunnetiloja, vaikka hän ei osaisi niitä nimetä. Perusturvallisuus syntyy päivittäisistä kohtaamisista arjessa, kun hän saa kokea läheisyyttä ja osakseen hyväksyntää. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, tarvitsee hän enemmän hoitajan turvaa, läsnäoloa ja tukea. Sillä onkin merkitystä, miten hoitaja kohtaa lapsen hoidossa. Miten hän huomioi lasta sekä miten hän kykenee vastaamaan lapsen tarpeisiin? Lapsi voi tuntea erilaisia tunnetiloja ollessaan hoidossa, kuten pelkoa, turvallisuutta, mielihyvää ja jopa turhautumista. (Mikkola & Nivalainen 2012, 20–21.)

Lasten perustarpeista toisena esille nousee huolenpito, yhteenkuuluvuuden ja rakastetuksi tuleminen tunne. Tärkeiksi hoidossa nousee myös käyttäytymiselle asetettuja sääntöjä. Niitä tulee noudattaa, ja ne ovat oikeudenmukaisia. Kukaan lapsista ei saisi tuntea erityiskohtelua tai tunnetta ulkopuolelle jäämisestä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 22.)

4.1 Päiväunet lepoetki ja yöunet

Lapsen perushoidosta huolehtiminen päivähoitossa ja lapsen kunnioittaminen ovat lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen perusasioita. Vuorohoidossa lasten päiväuniaika on osa hoitopäivää. (Koivunen 2009, 38.) Lasten päiväunien suhteen huomioidaan lasten yksilöllisiä tarpeita ja vanhempien toivomuksia. Yleensä isommille lapsille riittää sadun kuunteleminen tai pieni lepoetki. Pienemmät lapset tarvitsevat pitkät päiväunet. Päiväunille lapsi saa tuoda oman unikaverin mukaansa turvaa tuomaan. Päiväkotikäisillä lapsilla ei ole vielä kykyä tunnistaa omia väsymystiloja, ja he tarvitsevat siihen hoitajien apua. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 167.)

Riittävä unen määrä tai lepoetki tukevat lapsen terveellistä kasvua ja kehitystä. Vuorohoidossa taataan myös riittävästi yöunille aikaa. Lapsen uni on keskeinen terveyden, kasvun ja hyvinvoinnin elementti. Lapsen herätessä hyväntuulisena ja pirteänä on se merkki siitä, että hän on saanut unta riittävästi. (Mikkola & Nivalainen 2012, 46.)

Jos lepoetkeseen tulee täysi lapsiryhmä eli 21 lasta. Tuolloin on hyvä huomioida riittävästi hoitajia valvomaan lepoetkeä, jotta kaikille lapsille lepoetki olisi mukava ja rauhallinen. Isossa lapsiryhmässä lepoetki voi muuttua kaaokseksi tai levottomaksi menoksi. (Mikkola & Nivalainen 2012, 47.)

Iltatoimintoja rauhoitetaan myös vuorohoidossa. Vauhdikkaita leikkejä vaihdetaan sadun kuuntelemiseen tai pelaamiseen. Nukkumaanmeno on helpompaa myös hoidossa, kun noudatetaan samoja rutiineja kuin kotonakin. Vaihdetaan yövaatteita, pestään hampaat ja luetaan satuja, jos näin on lapsi tottunut toimimaan. Samat rutiinit lisäävät turvallisuudentunnetta lapselle, ja nukahtaminen on helpompaa rauhoittumisen jälkeen. (Koivunen 2009, 38.)

4.2 Ulkoilu ja Liikunta

Lasten kannalta olisi hyvä, että päivähoitossa ulkoillaan lapsen jaksamisen ja vireystilan mukaan. Päiväkodin ulkoilut painottuvat aamupäiviin ja iltapäiviin, jolloin lapset voivat toteuttaa omia leikkejään. Vuorohoidossa on mahdollisuus vielä iltaulkoiluun. Ulkoiluhetket kuuluvat suomalaiseen varhaiskasvatukseen, ja vuodenaajat antavat erilaisia mahdollisuuksia ulkoleikkeihin. Suomessa päivähoitossa käytetään yli 40 minuuttia vapaaseen ulkoleikkiin joka päivä. Kaikki liikkuminen ulkona on lapselle luovaa toimimista. Omaehtoinen liikunta tai ohjattu liikunta opettaa lapsia huomioimaan toisia lapsia ja vuorotellaan yhteisten lelujen käyttöä. (Mikkola & Nivalainen 2012, 40.)

Lasten ulkoleikeissä leikitään paljon leluilla, jotka vaihtuvat vuodenaikojen mukaan. Kesällä hiekkalaatikolla leikitään usein porukassa, tehden kakkukauppaa tai kiipeilään erilaisilla telineillä tai kivien päällä, joita löytyy päivähoiton pihasta. Liikunnallisuus korostuu ulkoilussa, sillä pihalla on mahdollista juosta, pelata jalkapalloa tai leikkiä hippaa, jossa lapsen lihaskunto kehittyy. Ulkona on mahdollisuus opetella keinumaan ja laskemaan liukumäkeä, jolloin lapsen tasapaino harjaantuu. Liikuntakasvatus on osa varhaiskasvatusta. Yhteisissä liikuntahetkissä lapset oppivat toimimaan yhdessä ja samalla lapset oppivat noudattamaan annettuja ohjeita ja yhteisiä sääntöjä. Yhteiset liikuntahetket vahvistavat lapsiryhmä henkeä. Yhteisten liikuntaleikkien avulla harjaantuvat lasten ristiriitatilanteiden selvittämisen taidot ja yhteiset pelisäännöt. Yhdessä lapset saavat ilon ja riemun kokemuksia. (Reunamo 2014, 122; Järvinen, Laine & Hellman- Suominen 2009, 170.)

Lapset leikkivät ulkoilussa myös roolileikkejä. He saattavat leikkiä kotileikkejä leikkimökissä tai ovat roska-autoja, jotka siistivät pihaa. Ulkoilussa lapset viettävät paljon aikaa yhdessä ja vuorovaikutus toisten lasten kanssa korostuu. Leikkien avulla harjaantuu lasten sosiaaliset taidot. Lapset voivat käyttää ulkoilutilaa eri tavalla leikkeihin kuin sisäleikeissä. (Reunamo 2014, 124.)

4.3 Ruokailu

Päivähoiton tulee tarjota lapselle tarpeellinen ravinto, joka mainitaan päivähoitolaissa. Päiväkotiruokailu on lapselle mielihyvää tuottavaa toimintaa. Ruualla tyydytetään nälkää ja yhdessä syömisestä lapsi voi kokea yhdessäolon ja turvallisuudentunteita

(Cantell 2010, 84.) Päiväkotiruokailu eroaa kotiruokailusta monellakin tavalla. Päiväkotiruoka voi olla monipuolisempaa, kuin mihin lapsi on kotona tottunut, tai ruuan rakenne on erilaista. (Kanninen & Sigfrids 2012, 177.)

Myös ruokailutilanteet eroavat kotiruokailusta monellakin tapaa. Lapsen aloittaessa päivähoitoa on hyvä harjoitella yhteisiä ruokailusääntöjä, ja lapset voivatkin näyttää esimerkkiä, kuinka ruokailussa toimitaan. Lapset oppivat omaan tahtiin ruokailutilanteiden pelisäännöt. (Kanninen & Sigfrids 2012, 177.) Ruokailutilanteet ovat päiväkodissa opetustilanteita, joissa hoitaja ruokailee lasten kanssa. Samalla hoitaja ohjailee ruokailutilannetta, kuten kauniita pöytätapoja, lasten keskusteluja pöydässä ja omien jälkien siivoamista (Mikkola & Nivalainen 2012, 44–45).

Ruokailua ei saa pitää lapselle palkitsemisena jostakin, eikä sitä saa pitää rangaistuksena. Ruoka saattaa maistua joinakin päivinä huonommin tai paremmin. Ruokailussaakin täytyy huomioida lapsen yksilölliset tarpeet: varsinkin jos lapsi on kipeytymässä tai juuri parantunut vatsataudista, niin ruokahalu ei ole parhaimmillaan. Lapsen ruokailusta ei pidä ottaa stressiä. Lapsi voi kieltäytyä syömästä, ja häntä ei tule myöskään pakoittaa siihen. (Mikkola & Nivalainen 2012, 45.)

Vuorohoidossa ollessaan lapsen ruokailutilanteet muodostuvat erilaisista lapsiryhmistä. Mikäli lapsi on aamusta iltaan hoidossa, niin hänen ruokailutoverinsa vaihtuvat monesti päivän aikana. Päiväkodin ruokailuhetket muodostuvat aamupalasta, joka tyypillisesti aloitetaan klo 8.00 aamulla. Lounasta tarjotaan klo 11:00 - 12.00 välillä, yleensä pienimmät lapset aloittavat aikaisemmin ruokailun. Välipalasta nautitaan päiväunien tai lepo hetken jälkeen, joka ajoittuu iltapäivään klo 14.00. Päivällisestä pääsevät nauttimaan lapset, jonka hoitopäivä jatkuu vielä klo 17.30 jälkeen. Päivällistä tarjoillaan klo 17.00 aikoihin. Iltapala tarjotaan niille lapsille, joiden hoito jatkuu vielä klo 19.30 jälkeen. Vuorohoidossa kunnilla on omat säännöt ohjaamassa kenen päivähoitoon kuuluu mikä ruokailu. Viikonloppuisin vuorohoidossa noudatetaan samoja ruokailurytmejä kuin arkenakin. Ruokailut koostuvat lapsen hoitoaikojen mukaisesti. (Kouvolan kaupunki 2011.)

4.4 Leikki

Lasten leikki on suuressa osassa lapsen hoitopäivää ja sen merkitys varhaiskasvatukselle on tiedossa. Keskimäärin hoitopäivät ovat lapselle kahdeksantuntisia, joten sii-

hen mahtuu monta erilaista leikkiä. Lasten leikin arvostamisella arvostetaan samalla lasta itseään. Lapset kehittyvät leikkien avulla psyykkisesti, sosiaalisesti sekä fyysisesti. Vuoropäiväkodin viikkosuunnitelmaan järjestetään myös leikille aikaa. Leikki voi olla vapaata leikkiä ja lapset voivat hakeutua itse leikkikavereiden pariin. Hoidossa lapset tarvitsevat ympärilleen hoitajan valvontaa ja ohjausta. Hoitajien läsnäolo lisää lasten turvallisuutta, ja mahdollisesti lapset tarvitsevat hoitajaa ristiriitatilanteiden selvittämiseen. Leikin avulla lapsi pystyy käsittelemään hänelle vaikeita asioita, joita hän ei osaa pukea sanoiksi. Leikki opettaa lapselle sosiaalisia taitoja. Lapset oppivat leikkien avulla erilaisia arvoja, moraalialia ja omien tunteiden hallitsemista. Kun lapset leikkivät keskenään, oppivat he samalla vastaanottamaan empatiaa leikkitoverilta. (Koivunen 2009, 41; Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 66.)

Lasten leikkiessä hyvä katsekontakti hoitajaan lisää lapsen turvallisuudentunnetta (Kalliala 2010, 51). Leikki voi muodostua myös ohjatusta leikistä, jolloin hoitaja välittää leikin sisällön, leikkikaverit ja paikan (Koivunen 2009, 41). Varhaiskasvatus antaa mahdollisuuden leikin eri muodoille. Lasten kanssa voidaan satuilla, tarinoida, tehdä majoja, kotileikkejä ja oikeastaan leikillä ei ole mitään rajaa. Leikit kehittyvät toistuvuuden avulla ja lapset oppivat käyttämään omaa mielikuvitustaan. Lapset oppivat hyödyntämään tarjolla olevia leikkivälineitä omiin leikkeihin. Aikuisen tehtävänä on lisätä mielikuvia lasten leikkiin ja rikastuttaa heidän leikkejään eri elämyksillä ja tunteilla. Näin yhteinen leikki etenee lasten ehdoilla. Lasten leikit kehittyvät heidän kasvaessaan. Isommat lapset pitävät jo roolileikeistä ja sääntöleikeistä, kun pienet harjoittelevat vielä leikin alkeita. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 68–69.)

Aikuisen on myös hyvä huomioida lapsen yksilöllisyys ryhmässä ja hänen yksilölliset tarpeensa. Lapsella ei välttämättä ole leikkitaitoja tai hän ei osaa leikkiä vielä toisten lasten kanssa. Lelujen jakaminen voi olla vaikeata tai aina ei jaksa leikkiä. Lapset eivät aina kaipaa seuraa, vaan haluavat leikkiä yksin ja olla omassa olossaan. Tähän lapsella on oikeus hoidossa ollessaan ja sitä aikuisen tulisi kunnioittaa. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 68–69.)

5 KIINTYMYSSUHDE TURVALLISUUDEN TUNTEEN TAUSTALLA

Kiintymysteoria perustuu turvallisuuteen. Lapset tarvitsevat fyysistä turvallisuutta saavuttaaksemme aikuisiän. Turvallisuudentunteen puuttuminen vaarantaa koko potentiaaliamme. Aivomme tarvitsevat toimiakseen turvallisen olontunteen kokemuksia. (Hughes 2011,32.) On todettu, että ihmisen ollessa vauvana, turvaa hän eloonjäämisensä turvautumalla hoivaajaansa (Kanninen & Sigfrids 2012, 28). Kun koemme turvattomuutta, haluamme pyrkiä saavuttamaan olomme taas turvalliseksi. Muut ympärillämme olevat asiat menettävät merkityksen ja ne eivät tunnu tärkeiltä. Turvallisuus ei ole itsestäänselvyys. Turvallisuudentunne täytyy rakentaa lapselle aina uudelleen, kun hän huomaa jonkun vaaran uhkaavan häntä. (Hughes 2011, 32.) Pienet lapset voivat kokea hoitajan hetkellisen poissaolon uhkaavaksi, sillä he kokevat tilanteessa eroahdistusta ja haluaisivat palata aiempaan, turvalliseen tilaan takaisin. (Kanninen & Sigfrids 2012, 30).

Kiintymysteoria voidaan jakaa kolmeen malliin: turvallinen kiintymys, turvaton-välittelevä kiintymys ja turvaton-ristiriitainen kiintymys (Kanninen & Sigfrids 2012, 32). Turvallista kiintymyssuhdetta voidaan kuvailla turvantuojana lapselle, joka tarvitsee huolta ja hoivaa sekä rakkautta. Vanhempi pystyy tyydyttämään lapsen tarpeet juuri oikealla avun hetkellä ja lapsi kokee olonsa turvalliseksi ja rakastetuksi. Lapsen vanhempi osaa käsitellä lastaan turvallisessa kiintymyssuhteessa, kun lapsi kokee suurta hätää, huolta ja on tunnekuohuisissaan. Lapsi tuntee olevansa pidetty ja rakastettu, vaikka hän ilmaisisi negatiivisia tunteitaan. Vanhempi osaa rauhoittaa lapsen ja pystyy palauttamaan hänet johdonmukaisesti turvallisempaan olotilaan. Lapsi saa kokemuksia hoivasta ja ymmärretyksi tulemisesta. (Kanninen & Sigfrids 2012, 32.)

Kiintymyssuhteista on kirjoitettu teorioita, joista löytyy tietoa, että lapsen turvallinen kiintymyssuhde muodostuu lapsen kasvaessa kahden ja puolen vuoden ikään mennessä, eli tässä iässä lapsen kiintymyssuhde on kasvanut turvattomaksi tai kiintymyssuhde on saavutettu. (Keltikangas-Järvinen 2010,154.)

Turvattomassa kiintymyssuhteessa on lapsen saama hoito jäänyt vajaaksi. Tämä muodostuu pikkuhiljaa sen seurauksena, että vanhempi ei huomaa ja vastaa lapsen tarpeisiin. Vanhemman tyyli vastata lapsen tarpeisiin on epäjohdonmukaista. Pahimmassa tapauksessa vanhempi ei näe lapsen odotuksia ja tarpeita, jolloin lapsi alkaa käyttäytymään välinpitämättömästi vanhempiaan kohtaan. Lapsen käytös voi olla syrjään ve-

täytyvää tai hän alkaa hoitaa itseään ja lapsi muuttuu hyvin hiljaiseksi. Tämän seurakseen syntyy välttelevä kiintymyssuhde. Tällöin lapsi ei saa tarpeeksi fyysistä läheisyyttä vanhemmiltaan ja katsekontaktia vanhempiaan kohtaan ei muodostu. Vanhemmalla voi olla vaikeuksia hoivata lasta, ja lapsen syliin ottaminen ei luonnistu. Välttelevä turvaton suhteessa vuorovaikutus on lyhyttä ja rajoittunutta. (Rusanen 2011,65–66.)

Turvaton – ristiriitainen-kiintymysmallilla tarkoitetaan sitä, että vanhempi vastaa lapsen tarpeisiin ja hätään joskus ja joskus taas ei. Lapselle tämä on hyvin ristiriitaista, jos joskus hän saa turvaa aikuiselta ja toisinaan häntä ei huomata laisinkaan. Tällöin lapsi alkaa käyttäytymään tilanteissa ylidramaattisesti, koska silloin vanhempi vastaa lapsen tarpeisiin. Lapsi huomaa, että huutamalla, karjumalla ja itkulla hän saa vanhempien huomion itselleen. Lapsen käyttäytymisen taustalta löytyy usein laiminlyövä sekä välinpitämätön vanhempi. Lapsi ei pysty hyödyntämään vanhempiaan turvallisuuden perustana. Tällaisilla lapsilla on heikentynyt kyky itsenäistyä, he ovat hyvin riippuvaisia aikuisista ja samalla helposti haavoittuvia.(Rusanen 2011, 68.)

5.1 Bowlbyn kiintymysteoria

Lapsen syntyessä maailmaan on hänellä äiti ja isä. Lapsi solmii vanhempiinsa itsenäisen suhteen. Isä ja äiti ovat kaksi eri ihmistä, ja lapsi kykenee rakentamaan molempiin eri odotuksia. Vaikka perheessä molemmat vanhemmat osallistuisivat lapsen hoitoon ajallisesti yhtä paljon, niin lapsella on taipumus valita ensisijainen hoitaja tiettyihin palveluihin, kuten pukemiseen tai iltasadun lukemiseen. Tällöin lapsi valitsee hänelle ensisijaisen kiintymiskohteen.(Keltikangas-Järvinen 2010, 156.)

John Bowlby (1969, 1973,1980) on luonut kiintymyssuhdeteorian perusteet. Teoriassa nousee hyvin vahvasti esille pienen lapsen läheisyyden ja hellyyden tarve sekä kiinnittyminen ensisijaiseen hoitajaan, joka yleensä on äiti. Syntyessään lapsi on jo riippuvainen aikuisen saamasta huolenpidosta eikä hän selviäsi ilman huolenpitoa. Lapsi ei osaa ruokkia itseään, ei pukea eikä hänellä ole taitoja lohduttaa itseään. Pieni lapsi tarvitsee saavansa henkistä ja fyysistä läheisyyttä sekä yhteyttä hoivaajaansa. (Sinkkonen & Kalland 2012,30.) Kiintymiskohteen ei tarvitse välttämättä olla biologinen äiti, vaan lapsi edellyttää kiintymiskohteelta jatkuvuutta ja paljon yhdessäoloa (Keltikangas- Järvinen 2012,38).

Kiintymyssuhdeteorialla tarkoitetaan, että pieni lapsi tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen yhden hyvän kiintymyssuhteen, joka on emotionaalisesti yliverlainen (Rusanen 2011,317). Lapselle varhaiset ihmissuhteet ovat erityisen tärkeitä, sillä niiden avulla lapsi tarkastelee itseään minkä arvoinen hän on. Lapsi miettii onko hän pidetty ja rakastetun arvoinen, sekä keneen hän voi luottaa ja turvautua hädän koittaessa. (Sinkkonen & Kalland 2012, 111.) Kiintymysmalli kulkeutuu yleensä sukupolvesta toiseen. Kiintymyssuhde muodostuu lapsen iän ja kehitystason mukaan (Kanninen & Sigfrids 2012,30).

5.2 Päivähoito ja kiintymysteoria

Useiden tuntien ero ensisijaisesta hoitajasta on alle vuoden ikäiselle lapselle sietämätön tunne. Yleensä se on äiti ja erossaolonaika voi tuntua lapsesta ikuisuudelta. Lapsella ei ole vielä taitoja käsitellä eroa. Hyvälläkään päivähoidolla ei ole helppo paikata erosta aiheutuvaa turvattomuuden tunnetta. (Keltikangas- Järvinen 2012, 136.) Alle 3-vuotiaiden hoitopäivän pituutta suositellaan 5 - 6 tuntia kerrallaan (Sinkkonen & Kalland 2012,170).

Ihannetapauksessa vuorohoidon hoitajat muodostavat lapselle sekundäärikiintymyksen kohteita. Ensimmäisenä ovat tietenkin vanhemmat emotionaalisesti merkityksellisimpinä, mutta hoitajien kuuluisi tulla heti perässä tukien tätä sekundäärikiintymyssuhteiden syntyä. Päivähoidossa olisi tärkeätä, että jokaisella alle 5- vuotiaalla lapsella olisi edes yksi emotionaalisesti ylitse muiden oleva hoitaja, keneen lapsen olisi helppo turvautua, kun siihen olisi tarve. (Rusanen 2011, 318.)

Kolmenvuotiaat lapset pystyvät luomaan luottavaisen suhteen 3- 4 aikuiseen. Kun tästä vähennetään äiti, isä, tai muut läheiset pois. Ei tilaa jää enää kovin monelle hoitajalle. Pienten lasten etuna ei toimi vaihtuvat aikuiset. Lapsi voi stressaantua tästä ja hän voi kokea juuri syntyneiden luottamussuhteiden katkeamisen. (Keltikangas-Järvinen 2012, 138.) On havaittu, että yli neljävuotiailla lapsilla ryhmässä toimiminen alkaa olla jo helpompaa. Lasten kiinnostus lapsiryhmää ja kavereita kohtaan alkaa heräämään ja lasten sosiaaliset taidot ovat jo kehittyneemmät. Isossa lapsiryhmässä toimiminen ei enään stressaa lasta. (Keltikangas-Järvinen 2012, 104.)

Turvallisuudentunnetta pystyttäisiin ylläpitämään päivähoidossa siten, että alle kouluikäisiä lapsia hoitaisi jatkuvasti yksi hoitaja. Kun pienellä lapsella on syntynyt päi-

vähoidossa toissijainen kiintymyksen kohde, hän pystyy sopeutumaan ensisijaisen kiintymyshahmon poissaoloon, tällöin hänen ahdistuksensa kestää vain vähän aikaa ja sitä voidaan helposti säädellä. (Hughes 2011,32.) Pienet lapset hätäntyvät helposti, jos vanhemmat tai häntä hoivaajansa poistuvat paikalta. Lapset saattavat reagoida voimakkaasti itkien tai huutaen vanhemman perään. (Kanninen & Sigfrids 2012, 30.)

Alle kolmevuotiaiden lasten kohdalla olisi tärkeätä ja ihanteellista, että yksi kiintymyshahmoista pystyisi olemaan lähes lapsen koko hereillä olon läsnä ja saatavilla. Sitten he pystyisivät säilyttämään turvallisuudentunteensa ja osallistumaan avoimesti ja täydesti ympäristönsä toimintaan. (Hughes 2011,32.) Tämä teoria on haasteellista tuoda käytäntöön, kun vuorotyötä tekevien hoitajien hoitoajat ovat niin eläväisiä. Pienen lapsen ollessa aamusta iltaan hoidossa lapsen läheisydentarve korostuu, etenkin nälkäisenä ja väsyneenä. Lapselle on luontevaa lähestyä ja hakeutua tutun ja turvalliseen hoitajan läheisyyteen. Pahimmassa tapauksessa lapsen kiintymyshahmon työvuoro on juuri päätymässä tai jo päättynyt kun lapsi sitä tarvitsisi eniten. (Kanninen & Sigfrids 2012, 30.)

Lapsen jäädessä hoitopaikkaan, hän voi tuntea suurta ikävää vanhempiaan kohtaa. Lelu tai muu vastaava tuotu tärkeä esine voi antaa lapselle lohtua hoitopäivään. Lapsen tulisi saada pitää turvaleluun lähellä ja kantaa mukanaan eri siirtymävaiheissa, sillä se saattaa palauttaa lapselle turvallisuuden tunteen. Bowlbyn (1991a, 311) mukaan tämä on ihan normaalia lapsen leikki-ikänsäkin saakka. (Rusanen 2011, 95.) Sinkkonen toteaa myös, että symboliikan avulla voidaan tuoda helpotusta lapsen oloon. Hoitaja ja lapsi voivat yhdessä käydä läpi esim. valokuvien perusteella erossaolon aikaa. Vuorohoidossa yöksi jäämisen helpottamiseksi turvallisuudentunnetta lisää oma unikaveri tai äidin tuoksuinen paita. (Sinkkonen 2013.)

5.3 Kiintymysteorian hyödyt

Lapsen saama hoiva edistää turvallisten kiintymysmallien syntyä, etenkin jos lapsen tarpeisiin on vastattu oikealla hetkellä. Kun lapsen tarpeet ovat tulleet täytetyksi ja hän on saanut tankattua läheisyyttä tarpeeksi, hän pystyy palaamaan leikkien äärelle. Tällöin hän myös kykenee hakemaan turvaa, kun siihen on tarvetta. Turvallisesti kiintyneillä lapsilla on monipuoliset kyvyt ratkaista ristiriitatilanteita. (Rusanen 2011, 64.)

Turvallisesti kiintyneet lapset pystyvät ilmaisemaan hoitajalle negatiivisia, että positiivisia tunteitaan (Kanninen & Sigfrids 2012, 32). Turvallisesti kiintyneitä lapsia pidetään vähemmän aggressiivisimpina kuin turvattomasti kiintyneitä. Turvallinen kiintymys ennakoi hyviä sosiaalisia taitoja toimia samanikäisten lasten kanssa. (Rusanen 2011, 64.) Tunneilmaisultaan lahjakkaat lapset osaavat tunnistamaan toisten lasten tunnetiloja ja kykenevät asettumaan toisten lasten asemaan (Kanninen & Sigfrids 2012, 75). Puolentoista vuoden ikäisillä lapsilla on jo kykyä havainnoida toisten lasten tai aikuisten tunnetiloja. Lapsi osaa toimia tilanteessa opitulla tavalla ja hän pyrkii lohduttamaan itkevää lasta. (Helenius & Korhonen 2008, 39.)

Turvallisesti kiintyneiden lasten on helpompi vastaanottaa ulkopuolisten tarjoamaa hoivaa. Pienten lasten näkökulmasta tämä on tärkeätä, kun he siirtyvät päivähoitoon (Rusanen 2011, 315).

Turvallisesti kiintyneet lapset pystyvät luottamaan vanhempiansa läsnäoloon, hyvyyteen ja herkkyyteen. Lasten ei tulisi kokea suorituspainetta siitä, että heitä rakastettaisiin. Vaan heidän täytyisi saada tuntea, että ovat rakastettuja omana yksilönä. Eivätkä lasten saavutukset määräisi rakkauden arvoa. (Sinkkonen & Kalland 2012,111.)

Turvallisilla kiintymyssuhteilla on merkitystä aikuisuuteen saakka. On havaittu, että turvallinen kiintymyssuhde mahdollistaa pitkäikäisiä parisuhteita sekä hyviä ystäväsuhteita. (Keltikangas- Järvinen 2012,40.)

6 SADUTUS

Sadutus on menetelmä, jonka avulla on mahdollisuus saada lapset osallistumaan päiväkodin toimintaan ja suunnitteluun. Sadutus antaa lapsille mahdollisuuden tuoda heidän omaa näkemystä päivähoidosta esille. Saduttaa voidaan ketä vaan, eli lasten ei tarvitse olla ennestään tuttuja saduttajalle, eikä satuihin ole alaikärajaa. Saduttaa voidaan missä ja milloin vaan. Päiväkodissa voidaan saduttaa, kun siltä tuntuu ja siihen on sopiva hetki. Sadutusta voidaan tehdä vaikka ulkona, jos siltä tuntuu. Sadutusta voidaan tehdä pienissä lapsiryhmissä, jolloin sadutus tukee lapsiryhmän yhteisöllisyyttä ja herättää vuoropuhelua. Kahden kesken saduttamalla luodaan läheisyyden

tunnetta. (Karlsson 2005, 44.) Satu muodostuu kertojan ja saduttajan väliseksi yhteiseksi hetkeksi (Riihelä, Karlsson, Karimäki & Lastikka 2008, 100).

Saduttaa voidaan näin:

”Kerro satu (tai tarina), juuri sellainen kuin sinä haluat. Minä kirjoitan sen ylös sana sanalta, niin kuin sinä sen minulle kerrot. Kun satu on valmis, minä luen sen sinulle. Sinä voit vielä korjata tai muuttaa sitä, mikäli haluat.” (Riihelä, Karlsson, Karimäki & Lastikka 2008, 98.)

Sadutettava voi kertoa sadun tai tarinan, hän päättää siitä itse. Tarinoista voi muodostua muutaman sivun tai vain muutaman sanan mittainen kertomus. Lasten kertomuksissa voi tapahtua surullisia, pelottavia tai syntyä iloisia ja onnellisia tarinoita. tarinat muodostuvat juuri niistä tapahtumista, mitä lapsi haluaa kertoa ja tuoda esille. (Karlsson 2005, 46.)

Sadutuksessa kehoitetaan lasta kertomaan tai tarinoimaan satua. Sadutuksessa ei kuulu pyytää kertomaan satua, koska silloin kertojalla on mahdollisuus kieltäytyä. Sadutuksen kehotuksella on innostavampi vaikutus saada kertoja tarinoimaan, jos saduttaja näyttää aidosti halunsa kuulla sadutettavaa. (Karlsson & Riihelä 2012, 174.)

6.1 Sadutuksen taustaa

Sadutusmenetelmä on lähtöisin Suomesta 1980-luvulta. Monika Riihelä toimi psykologina ja oivalsi käyttää sadutusmenetelmää terapiavälineenä lapsen itsetunnon ja osaamisen kehittämiseen. Vuonna 1995 Riihelä sai alulle Stakesin satukeikka-hankkeen, josta tulikin valtakunnallinen. Silloin Riihelän menetelmä sai nimekseen Sadutus. Tutkijana hankkeessa toimi Liisa Karlsson. Hankkeen tavoitteena oli tuoda lasten näkemyksiä esille, että lasten omakulttuuri. (Karlsson 2005, 100.)

Sadutusmenetelmä on kulkenut monia teitä ja matkan varrella on myös paljon kehittynyt. Aluksi sadutuksessa lähdettiin liikkeelle terapian keinoin ja sen jälkeen siirryttiin opetuksen ja haastattelun menetelmään. Riihelä ja Karlsson ovat olleet molemmat tutkimusten kohteissa paljon esillä. Sadutus on saanut näkyvyyttä yhteisöllisyyden, osallisuuden, leikin sekä ilon merkeissä. (Karlsson 2005, 100.)

Suomessa sadutusmenetelmää on käytetty jo yli kaksikymmentä vuotta. Sadutusmenetelmää on hyödynnetty lasten kanssa monissa erilaisissa ympäristöissä kuten kouluissa, päiväkodeissa, neuvoloissa, sairaalassa ja kirjastoissa. (Riihelä, Karlsson, Karimäki & Lastikka 2008,98.) Narratiivista sadutusmenetelmää on rakennettu vuodesta 1983 lähtien jo päivähoitossa olleiden lasten kanssa (Karlsson & Riihelä 2012, 169).

6.3 Sadutuksen tarkoitus

Satujen ja tarinoiden avulla on mahdollisuus saada tietoa lasten omista varhaisista kokemuksista ja satujen kautta voidaan matkustaa lasten hyviin koettuihin muistoihin ja muistella hyviä hetkiä. Sadut tuovat myös mahdollisuuden piiloutua hyvinkin henkilökohtaisilta tunteilta tai muistoilta. (Mäki & Arvola 2009,36.) Ritva Kajamaa (1998) tulkitsee, että lasten mielikuvitusmatkat tukevat lapsen kosketusta todellisuuteen. Satujen kautta pystytään käsittelemään samanlaisia asioita kuin eletyssä elämässä. Sadut antavat lapselle mahdollisuuksia ratkaista ja käsitellä asioita eritavalla ja lisäksi antavat ohjeita elämään. (Mäki & Arvola 2009, 37.) Satujen kautta lapset hahmottavat maailmaa ja harjaannuttavat vuorovaikutussuhteita (Mäki & Arvola 2008,73). Sadut voivat sisältää lasten omia kokemuksia menneestä ajasta ja niiden avulla voidaan ymmärtää lastennäkökulmaa jostain eletystä tapahtumasta (Karlsson & Riihelä 2012, 172).

Sadutustilanteessa on tarkoitus antaa puheenvuoro lapselle. Lapsi saa itse valita ja päättää, millaisen sadun hän kertoo. Lapsi myös itse valitsee tarinalleen pituuden, eikä lasta tule kehottaa pidentämään satuaan. Tarina saa olla lyhyt tai pitkä. (Karlsson 2005, 45.) Lapsi itse ilmaisee, milloin satu on valmis ja saduttaja kysyy sadutettavalta, haluaako tämä tehdä muutoksia. Lapsen oma ääni nousee sadutuksesta esille ja saduttajan tehtävänä on olla aidosti kiinnostunut lapsen sanomasta ja osata kuunnella, mitä lapsella on oikeasti kerrottavana. Näin lapsi voi tuntea olonsa tärkeäksi. (Mäki & Arvola 2008,73.)

Lasten kertomukset voivat alkaa erilähtökohdista. Osa lapsista aloittaa sadun kertomisen omista kokemuksistaan. Toiset lapset lähtevät sadun kerronnassa liikkeelle jo tuesta ja kuullusta sadusta, jonka hän kertoo omin sanoin. Mitä tutummaksi sadutusmenetelmä tulee lapsille, sen rohkeampia he ovat tarinoimaan kaikenlaisista tilanteista, koska he aistivat, että heidän sanomallaan on merkitystä ja muut pitävät niitä arvokkaina. (Riihelä, Karlsson, Karimäki, & Lastikka 2008, 99.) Lasten saduissa voi tapah-

tua mitä vaan. Niissä kerrotaan tulemisesta, lähtemisestä, käydään kaupassa, käydään nukkumaan, sekä herätään. Eläimet seikkailevat tarinoissa ihmisten lisäksi sekä erilaiset mielikuvitushahmot. Tarinat voivat sisältää myös huumoria, jos niitä osataan kuunnella oikein. Lasten tarinoista tulee esille se kulttuuri, jossa he elävät. Lapsi valitsee tuhansista vaihtoehdoista juuri ne asiat ja tapahtumat, joista hän itse haluaa kertoa. (Karlsson 2005, 31.)

6.2 Aihe sadutus

Opinnäytetyön tutkimuskysymystä rakentaen, valitsin menetelmäksi aihesadutuksen. Päädyin aihesadutuksen siksi, että saan hieman johdateltua lapsia tutkimuskysymykseeni, sekä keinot aihesadutuksen kautta ovat parhaiten tavoiteltavissa, jos vertaa perussadutukseen, jonka idea on saduttaa ilman aihetta.

Aihesaduttaa voidaan vasta kun perussadutus on lapsille tuttua. Aihesadutuksesta valitaan aihe, josta sadutetaan lasta (Karlsson 2005, 49). Tällöin sadutuksesta muodostuu aikuisen valitsema tehtävä ja häntä kiinnostavasta aiheesta, mutta lapsi saa itse valita sadutuksen sisällön ja, mitä hän haluaa kertoa ja jättää kertomatta. Saduttaja ei saa siihen vaikuttaa. (Karlsson 2005, 127.) Ihanteellista aihesadutuksessa olisi, jos sadutettava voisi itse valita aiheen sadulleen (Karlsson 2005, 12). Sadutuksen avulla lapsi pääsee ilmaisemaan itseään hänen valitsemillaan sanoilla. Lapsi voi käsitellä omassa sadussaan sellaisia aiheita, jotka askarruttavat häntä tai jotka ovat hänelle mielenkiintoisia. (Karlsson & Karimäki 2012, 176.)

Aihesadutuksen jälkeen on myös hyvä saduttaa lapsia heidän omista valitsemista aiheistaan tai kiinnostuksen kohteistaan. Silloin he tuntevat olonsa tärkeiksi ja kokevat, että heidän valitsemansa aihepiiri on myös arvokasta. (Karlsson 2005, 47.)

7 LAADULLINEN TUTKIMUS JA AINEISTON KERUU

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Valitsin laadullisen lähestymistavan, koska halusin alusta alkaen kuvata lasten arkea vuoropäiväkodista. Laadullisen tutkimuksen

tarkasteluun sisältyy merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen sekä sosiaalinen. Tutkimuksen tavoitteena ovat lasten omat kuvaukset vuorohoidosta. Näiden lasten omien kuvausten oletetaan sisältävän sellaisia asioita, joita he pitävät itselleen elämässään tärkeiksi ja merkityksellisiksi. Laadulliseen tutkimukseen sisältyy aina yksi kysymys: mitä merkityksiä tutkimuksessa tutkitaan? Tämä vaatii tutkijalta tarkennusta siitä, tutkitaanko käsityksiin tai kokemuksiin liittyviä merkityksiä. Kokemukset ovat yleensä yksilöllisiä koettuja tapahtumia. Käsitykset voivat olla ihmisten tapa ajatella perinteellisesti asioista yhteisössä. Tällä laadullisella tutkimustyöllä ei ole tarkoituksena löytää yhtä oikeaa vastausta tutkimuskysymykseen, vaan lasten kuvaamien kokemusten ja käsitysten avulla pyrin saamaan johtolankoja sekä vihjeitä, joiden avulla minä pystyn tekemään tulkintoja. (Vilka 2009, 100.) Opinnäytetyön tutkimuskysymykset pohjautuvat kysymyksiin:

Mitä lapset kokevat tärkeäksi vuorohoidossa?

Mitkä asiat lisäävät lapsen turvallisuudentunnetta?

7.1 Sadutettavien lasten valinta ja aineiston keruu

Tutkimus aineistoni muodostuu yhdestä Kouvolan kaupungin vuoropäiväkodin lasten sadutuksesta. Sadutettavat lapset ovat iältään 5 – 7- vuotiaita. Sadut muodostuivat kahdesta eri aihesadutuksesta. Lisäksi koin, että luotettavampia vastauksia tutkimuskysymykseen tarvitsin aihesadutuksen tueksi avoimen keskustelun. Lapset saivat piirtää omasta sadustaan kuvan, sillä yleensä se on lasten mielestä mukavaa toimintaa (Riihelä, Karlsson, Kari-mäki & Lastikka 2008, 98). Piirtämisen yhteydessä kävin keskustelunmuotoista haastattelua lasten kanssa läpi yrittäen pysyä sadun aiheessa. Näin sadutusmenetelmästä ja avoimesta keskusteluista rakentuisi luotettavampi ja kattavampi aineisto. Lasten vanhemmilta lupakysely lasten sadutukseen olen saanut toukokuussa 2014. Kouvolan kaupungilta tutkimusluvat oli myönnetty helmikuussa 2014. Myönnetyt luvat mahdollistivat aineiston keruun.

Opinnäytetyö on kokenut suuria muutoksia matkan varrella. Alun perin oli tarkoitus lähteä saduttamaan perussadutuksen avulla, mutta koin sen liian haasteelliseksi nähdessä tutkimuskysymykseen. Tutkimuskysymys on myös rajautunut kahteen kysymykseen, koska koen, että satujen kautta on haasteellista saada moneen tutkimuskysymykseen vastausta. Tästä tutkimuksesta halutaan saada vastauksia, mitä lapset kokevat tärkeäksi vuorohoidossa ja mikä lisää heidän turvallisuudentunnetta.

Koin, että minä olin heille tuttu ja turvallinen saduttaja, sillä olin tutustunut lapsiin jo ennen aineiston keruuta ja olin saanut luotua heihin luottavaisen suhteen. Tutummalle saduttajalle on lapsen uskallus tuoda omaa ääntä esille. Ennen aihesadutusta annoin lapsille vapauden kokeilla sadutusta heidän omista aiheistaan, jotta menetelmä tulisi tutuksi. Tässä vaiheessa kokeilin saduttaa 4- vuotiaita lapsia, mutta heiltä ei oikein syntynyt tarinaa tai he jäätyivät sadutustilanteesta. Yksi 5-vuotias lapsi innostui menetelmästä kovasti, ja hän tahtoi kovasti uusia satuja kertovan kyseisen viikon aikana. 5-6-vuotiailta lapsilta sain perussadutuksesta pieniä tarinoita. Tästä tein päätelmän, että osalle lapsista sadutusmenetelmä on tullut tutuksi, kun uskallus omaan satuun on syntynyt (Karlsson 2005, 73). Tässä vaiheessa kirjasin tarinoita kirjoittamalla paperille ylös. Huomasin, että joudun keskeyttämään lapsen, jotta ehdin kirjaamaan kaikki ylös. Tämä olikin hyvä havainto, sillä se sai minut päättämään, että aihesadutukseen varaudun nauhurilla.

Lasten valinnoissa otin huomioon, että he tekevät vuorohoidossa aikaisia aamuvuoroja, iltavuoroja, yövuoroja sekä viikonloppuja, jotta näkökulmaa asioihin tulisi nimenomaan heidän omista kokemuksistaan. Lasten valinnoissa pidin tärkeänä, että lapsella on omakohtaista kokemusta vuorohoidosta, joita aion tutkia (Vilkkä 2009, 114). Tutkimuksen kannalta ei ole merkitystä lapsen sukupuolella ja niitä en esille tuo tässä aineistossa. Tässä vaiheessa myös rajasin lasten iän 5-7- vuotiaisiin. Aineistoon valitsin ainoastaan halukkaita lapsia. Lapsella itsellään on päätäntä valta, ja hän itse sai tehdä oman valinnan, osallistuuko hän toimintaan mukaan. Yksi lapsi kieltäytyi osallistumasta ja hänellä oli oikeus siihen. Hän valitsi itselleen sadutusten sijaan ulkoilun.

Alun perin oli tarkoitus saduttaa 5-7- vuotiaita lapsia kahdesta eri aihesadutuksesta, yhden viikon aikana. Näin sadutusmenetelmä olisi ollut heille toisella kierroksella tutumpaa. Vuoropäiväkoti toi haastetta siihen, että nämä samat lapset olisivat saman viikon aikana läsnä. Yksi viikko ennen juhannusta mahdollisti sen. Ensimmäiseen sadutushetkeen osallistui 5 lasta. Laitoin nauhurin tässä vaiheessa päälle, jonka toimivuuden olin varmistanut edellisenä iltana. Aloitin lasten virittämisen aiheeseen keskustelemalla vuoropäiväkodistamme. Tämä päiväkoti muuttaa elokuussa toimintansa uusiin tiloihin, joten halusin lasten kertovan, millaista täällä vuorohoidossa on tuntunut olla. Jokainen sai kertoa omat mielipiteet ja tuntemukset, jonka jälkeen lapset saivat piirtää tusseilla, jotakin kivoja asioita omista vuorohoitopäivistä. Olimme kaikki saman pöydän äärellä ja kävimme yhteistä keskustelua samalla läpi. Minä yritin pitää

puheenaiheen vuorohoitoon liittyen. Lapset innostuivat piirtelystä ja jokainen osallistuja halusi tehdä oman tuotoksen. Piirtely hetki kesti ajallisesti lähes 30 min. Keskustelua syntyi aiheesta, ja aiheen ulkopuolelle. Kun lapsen oma piirustus oli valmis, oli hänellä mahdollisuus kertoa siitä oma tarina. Tämä oli lapselle vapaaehtoista, ja nämä tarinat toteutettiin lapsen kanssa kahden kesken.

”Kerro minulle tarina sinun hoitopäivistäsi. Minä kirjaan sen ylös juuri niin kuin minulle sen kerrot. Minä luen sen sinulle ja sinä saat muuttaa tai korjata tarinaasi jos haluat”.

Lasten tarinat olivat aika lyhyitä ja kaikki lapset eivät saaneet sanotuksi montaa sanaa. En painostanut lasta tarinoimaan, sillä se on vapaaehtoista. Tarinat muodostuivat muutamasta sanasta tai muutamista lauseista.

Oli toisen sadutus kierroksen vuoro samalla viikolla. Aamulla tuli muutoksia kahden lapsen hoitopäiviin, joten he olivatkin vapaalla. Kolme aikaisemmin sadutettua lasta olivat paikalla ja valitsin kaksi halukasta lasta poissaolijoiden tilalle. Nämä kolme osallistujaa aloittavat kesäloman, joten minun oli pakko saada aineiston kannalta heidän tarinansa sadutettua uudelleen. Osallistujat olivat kaikki edelleen 5-7-vuotiaita lapsia.

Aloitin toisella kierroksella lasten virittämisen aiheeseen näyttämällä aikaisemmin tuotetut lasten piirustukset ja luin heidän sadut ääneen. Lapsi sai itse valita luetaanko hänen satu kaikille ääneen vai ei. Lapset tykkäsivät kuunnella satuja ja heidän kasvoiltaan näkyi hymyä ja iloisuutta. Tässä vaiheessa muistin laittaa nauhurin päälle. Kerroin, että jatkamme tänään samaan aiheeseen liittyen, mutta tänään pääsemme maalaamaan päiväkodin aikuisia. Keskustelimme, mitä aikuiset täällä tekevät ja mitä täällä on töissä. Lapset innostuivat maalaamisesta ja mahduimme kaikki saman pöydän ääreen. Maalaustöiden aikana pidin yllä keskustelua siitä, millaisia aikuisia täällä vuorohoidossa on. Lapset osallistuivat keskusteluun välillä tahdikkaammin ja välillä he keskittyivät omaan maalaukseen. Lapset tykkäsivät maalaila useamman työn, ja tähän meillä meni aikaa kolme varttia. Ideana toimi taas, että kun lapsen oma työ oli valmis, sai lapsi vapaaehtoisesti kertoa siitä minulle tarinan. Tämän jälkeen oli mahdollisuus tehdä uusia maalaustöitä. Sadutukset teimme kahden kesken. Maalaustyöt olivat sen verran märkiä, että jäivät ulkoilun ajaksi kuivumaan. Ennen lounaalle siirtymistä me luimme kaikkien halukkaiden maalaustarinat. Kaikki osallistujat halusivat,

että heidän työt luetaan ääneen. Yleensä se on lapsille tärkeää, että toiset kuulevat heidän tarinoitaan. Samalla se on heidän työn julkistamista ja arvostamista (Karlsson 2005, 53).

”Kerro minulle tarina päiväkodin aikuisista. Kirjoitan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Minä luen sen sinulle ja sinä saat korjata tai muuttaa sitä mikäli haluat”.

Sadutus oli jokaiselle lapselle edelleen vapaaehtoinen valinta, ja minä saduttajana en vaatinut kertomaan satua, jos sitä ei syntynyt. Näin lapselle jäi valinnan vapaus osallistuuko vai ei. Sadun kerronta oli vieraampaa kahdelle uudelle lapselle, mutta kyllä heiltäkin tuli vähän tarinoita. Uudessa tilanteessa lapsi voi kokea, ettei hän osaa tarinoida tai hänen pitäisi osata kertoa jokin oikea satu. Sadutusmenetelmä voi olla hänelle vieras, niin se estää tarinoimasta. (Karlsson 2005, 71.) Kolmelle muulle lapselle tämä oli jo tutumpi menetelmä ja he kertoivat mielellään tarinoita.

7.2 Lasten osallisuus sadutuksen keinoin

Kun puhutaan lasten osallisuudesta, se voi tarkoittaa lapsen mukanaoloa ryhmässä tai lapsi voi olla osallisena ilman omaa panosta. Osallisuus liittyy yhteisöllisyyteen ja varhaiskasvatuksessa ollaan siirtymässä lasten yksilöllisyydestä kohti ryhmän jäsenyyttä (Hujala & Turja 2011, 46). Päivähoidossa lasten osallisuus on heidän omakohtaista kokemusta ja sitoutumista asioihin ja samalla he voivat vaikuttaa vastavuoroisesti. Päivähoidossa lapsilla on oikeus osallisuuteen ja osallisuudella nähdään olevan positiivisia vaikutuksia etenkin lasten hyvinvointiin. (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 86.)

Lapsille kuulluksi tuleminen ja omien kokemusten jakaminen, tapahtuu toiminnan ja oppimisympäristön avulla. Lapsille osallisuus voi merkitä oppimista, sitoutumista, turvantunnetta ja osalle osallisuus symboloi kiintymystä päivähoito ryhmään. (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 86.) Monipuoliset kulttuuriset juhlat ja perinteet, kuten sadut ja tarinat tuovat lapsille yhteisöllistä toimintaa ja ovat osa varhaiskasvatukseen kuuluvaa toimintaa (Hujala & Turja 2011, 119).

Päivähoidossa arjen tilanteet antavat eri mahdollisuuksia lasten osallisuudelle. Osallisuus voidaan nähdä eri toimintana. Lapsen osallisuus alkaa jo lapsen varhaisvuosina kodin ja päivähoiton ympäristöstä. Päivähoidon toiminnassa voidaan antaa lapsille

tietoa ympäristöstä ja päivähoiton toiminnasta, joihin lapset itse osallistuvat ja voivat olla vaikuttamassa. Mitä enemmän lapset saavat kokemuksia ja olla valitsemassa päätöksiä, he kokevat sitä enemmän voivansa vaikuttaa asioihin. Lapsen on mahdollisuus päivähoitossa vaikuttaa henkilökohtaisiin valintoihin, kuten hän voi päättää, mitä hän tänään juo lounaalla tai millaisia leikkejä hän haluaa tänään leikkiä. (Hujala & Turja 2011, 119.)

Lapsi saa hyvänolontunteita, kun hän saa päivähoitossa kokemuksia ymmärretyksi, kuulluksi, kohdatuksi ja nähdyksi tulemisesta. Tällöin lapset saavat tuntea ja kokea itsensä hyväksytyksi ja oikeanlaisiksi. (Kanninen & Sigfrids 2012, 80.) Huumorilla ja iloisuudella voidaan vaikuttaa lapsen osallisuuden kokemukseen ja samalla se vahvistaa ryhmän me henkeä (Repo 2013, 123).

7.3 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysissä tutkimusaineisto täytyy muuttaa sanalliseen muotoon, eli tässä tutkimuksessa muutan lasten tarinat ja keskustelut tekstimuotoon. Tätä pidetään laadullisen tutkimuksen perinteisenä menetelmänä. Monia muitakin menetelmiä voidaan muuttaa sanalliseen muotoon, esimerkkeinä ovat ihmisten puheet, päiväkirjat, artikkelit ja litteroidut haastattelut. Sisällönanalyysin tavoitteena on saada esille tiivistetty ja sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, jota tutkittavan aineiston tutkimus kuvaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.)

Kun olin saanut lasten sadut ja ryhmäkeskustelun nauhoitettua. Aloitin niiden purkamisen litteroimalla ne sanasta sanaan, koska kerätty aineisto täytyy purkaa johonkin muotoon, jotta sisällönanalyysia pystytään tutkimaan (Vilkkä 2005, 115). Tämän jälkeen ryhmittelin lasten sanojen, teemojen ja sanaparien mukaan niitä omiin luokkiin (liite 3). Muodostin yläluokan, jonka alle rakensin alaluokkia lasten puheista ja saduista. Ylä- ja alaluokkien perusteella aloin kirjoittamaan aineistosta etsittävää vastausta opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin: Mitä lapset kokevat tärkeäksi vuorohoidossa ja mikä lisää lasten turvallisuudentunnetta vuorohoidossa?

Sisällönanalyysia pystytään tekemään kahdella tapaa, joko teorialähtöisenä tai aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä. Teorialähtöistä analyysia pidetään perinteisenä analyysimallina. Se perustuu johonkin teoriaosuuteen sekä aineistolähtöisyyteen. Teoria näyttää analyysille suuntaa, mutta ei määrää sitä. Nämä kaksi tekijää osallistuvat sisäl-

lönanalysointiin ja vuoropuhelevat keskenään analyysiä tehdessä. Teorialähtöisessä analyysin pohjana käytetään tiedossa olevaa teoriaa, mutta aiheesta halutaan saada vielä lisää tietoa ja etenkin tutkijaa kiinnostavaa tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.)

Opinnäytetyöhöni valitsin aineistolähtöisen sisällönanalysoinnin. Aineistolähtöisen analyysin tarkoitus on luoda tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Tämän jälkeen seuraa tutkimusaineiston pelkistäminen eli pyritään karsimaan tutkimusaineistosta kaikki tarpeeton pois, mutta säilyttäen tärkeä tieto. Ryhmittely tehdään sen kannalta, mitä ollaan tutkimusaineistossa etsimässä (liite 3). Analyysiyksiköllä tarkoitetaan lausetta tai lauseen osaa, yhtä sanaa sekä ajatuskokonaisuutta, eli tutkimusaineisto voidaan ryhmitellä analyysiyksiköiden mukaan. Sen jälkeen jaetaan jokainen ryhmä omaa kuvaavalla ”kattokäsitteellä”. Tutkittavan aiheen tuloksista (liite 3) saadaan eri luokitteluja, käsitteitä ja teoreettista mallia. Tuloksista saatua tietoa tutkija pyrkii ymmärtämään, joita hän pyrkii päättelemään ja tulkitsemaan. Tällöin luotuja johtopäätöksiä verrataan alkuperäisaineistoon. Tutkijan tarkoituksena on pyrkiä tutkimaan tutkittavien näkökulmaa, eli tässä opinnäytetyössä lastennäkökulman kaikissa analyysin vaiheissa. (Vilka 2009, 113,140.) Vertailin analysoinnin tuloksia valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöalueisiin ja tuloksista olen saanut yläluokat jaettua muutamia varhaiskasvatuksen sisältöalueisiin. Lasten tarinoissa ja keskusteluissa nousee esiin turvalliseen kasvu ympäristön teoriaosuuteen viittavia asioita.

8 YHTEENVETO

8.1 Kasvu ympäristö

Vuorohoidon kasvu ympäristön alaluokkia nousi monin elementein lasten keskusteluista ja tarinoissa esille. Lasten turvallista kasvu ympäristöä korosti etenkin leikkiseura. Hoidossa hyvät suhteet kavereihin, sisaruksiin, sukulaisiin ja kasvattajiin lisää lapsen turvallisuuden tunnetta (Sinkkonen & Kalland 2011,171.) H lapsi korostaa, että vuorohoidossa on aina kavereita, sekä E- ja F lapsi nostavat sisarusuhteen ja sukulaisuhteen tärkeäksi. Tästä voisi päätellä, etteivät lapset koe hoitoaikojen vaihtuvuuden haittaavan heidän arkea, sillä aina on leikkiseuraa. Esikoulun leikki tilat A- lapsi mainitsee kivaksi leikki ympäristöksi, sekä eskarit ovat kivoja leikkikavereita. Kuviossa 1 näkyvät kasvu ympäristöön liittyvät alaluokat.

F: "Must ainakii on kiva leikkii siskonkaa".

A: "Mä leikin tääl ainakii D:n kanssa ja F:n kaa."

H: "Tääl on aina kavereita".

E: "Joo mul on ainakii kaveri mun serkku".

D: "Mul on yks toinenkii kaveri kenest mä tykkään tääl".

A: "Tässä on yläkerta ja siellä on kiva leikkiä eskareitten kanssa".

Myös lelujen merkitys nousi esille A, B, C ja E lasten tarinoissa ja keskusteluissa.

Mainintaa tuli sisäleluista sekä ulkovälineistä, jotka selvästi lisäävät lasten viihtyvyyden tunnetta vuorohoidossa.

B: "No ainakii tääl voi leikkii".

"Kerro minulle tarina sinun hoitopäivästäsi".

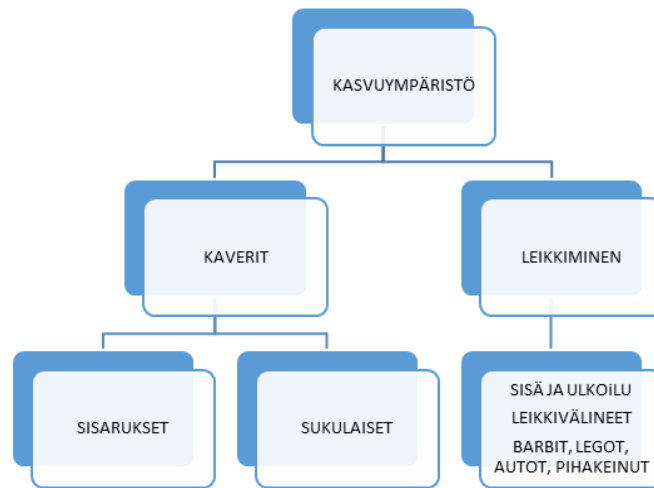
E: "Toi on auto ja tää on lapsien auto ja tää on kaasuu auto ja lapsien kaasuu autorata ja ei enään muuta. Nää on kaikki lapsii ja tää on lapsienkeinu ja täs on rengaskeinut. Loppu".

B: "Legoilla voi tehdä ja autoilla ja olla ulkona, ei muuta".

A: "On ulkona kiva leikkiä, koska siellä on paljon leluja. Sit yhtään leluu ei saa jättää sinne. Ei jatku enään".

A: "Barbit on kivoi ja sit kuunnella aamupiiriä".

C: "Legot ja ulkoilu on kivaa".

Kuvio 1. Kasvu ympäristö

8.2 Turvantunne

Turvantunteen alaluokkiin liittyi keskeisesti aikuisen läsnäolo, kosketus, mutta myös vuorohoidon säännöt. Kuvio 2 on jaoteltu Turvantunteen alaluokkia. Lapset osaavat keskustelussa nimetä vuorohoidon henkilökuntaa, mutta he eivät muista ketä kaikkia aikuisia päiväkodissa on töissä, kuten C ja I lasten kohdalla korostuu aikuisten nimettömyys. A- lapsi kokee saavansa apua aikuisilta, mutta hänkin nimeää hoitajat aikuisiksi. Tästä voisi tulkita, ettei lapsi aina tiedä, kuka aikuinen tulee auttamaan, mutta silti lapset kokevat, että aikuiseen voi turvautua hädän hetkellä.

C: " No en mä muista kaikkien nimii ku mä vast tulin tänne sielt vanhast päiväkodist".

I: "En muista, kun on monta ryhmää, eskarit sit pienet ja viskarit".

Useampi lapsi kokee saavansa apua aikuisilta tarvittaessa.

A: "Saa apua aikuisilta jos ei osaa jotain ni sit saa".

C- ja B- lapset yhdessä toteavat, että aikuisilta saa apua. H lapsi on aivan hiljaa asiasta eikä sano mitään. A- ja D- lasten kohdalla kosketus nousee esille kahtena elementtinä, kuten aikuisen sylin ja silittämisen tarpeena. Selvästi nämä lisäävät lapsen turvallisuudentunnetta ja lapsi saa osakseen yksilöllistä huomiota. Lisäksi F lapsen turvallisuudentunnetta lisää oma unikaveri, jonka saa tuoda hoitoon mukaan.

A: *"Kun kerran näin paha unta täällä, silloin mä itkin. No sit kun aikuinen tuli siihen ja otti syliin, se oli kivaa".*

F: *"Must on kiva olla yksin yötä päikkärissä. Unikaverin kanssa".*

"Kerro minulle tarina sinun hoitopäivästäsi".

D: *No se on ainakii kivaa kun Miina tulee nukkariin ja silittää. Ei muuta.*

Yhteisiä sääntöjä ja toimintatapoja nousee tarinoissa ja keskusteluissa esille, joka tuntuu lisäävän lapsen turvallisuudentunnetta. C lapsi tunnistaa selvästi päiväkodin sääntöjä, jonka jälkeen toteaa paikan ihan kivaksi. Tästä voisi päätellä, että yhteiset säännöt ja rajat lisäävät turvallisuudentunnetta, koska kuitenkin lapsi kokee olemisen kivaksi.

C: *"Mut sit tääl on sääntöikin. Tääl on ihan kivaa."*

A- lapsen kohdalla on monta elementtiä siivouksesta ja säännöistä, jotka kuuluvat lasten toimimiseen.

"Kerro minulle tarina sinun hoitopäivästäsi".

A: *"Ei saa jättää tavaroita lattialle, kun mennään ulos. Ansku tulee pyyhkii lattian. On ulkona kiva leikkiä, koska siellä on paljon leluja. Sit yhtään lelu ei saa jättää sinne. Ei jatku enään".*

"Kerro minulle tarina päiväkodin aikuisista".

F: *"Se on hämähäkki. No tämä on hämähäkki. Tämä ei ole kukaan se on sen jalkinen. Ne menee varmaan tonne kauppaan. Ne on iloisii mut toi on vähän surulinen siksk koska se ei saa mennä kotiin yksin".*

Lapset ovat samaa mieltä, että heillä kaikilla on samat säännöt, mutta kokevat, että esikoululaisilla on eri sääntöjä, mutta he eivät osaa kertoa mitä sääntöjä. G lapsia on kokenut säännöt tylsäksi. Lapset määrittelevät mitä on kiusaaminen ja kuinka pitää toimia jos kiusaamista esiintyy hoidossa. A lapsen kohdalla nousee väkivaltaisuus ja kiusaaminen koetaan epämiellyttäväksi.

G: *"Must on tylsää kun ei saa pitää keppeä kädessä".*

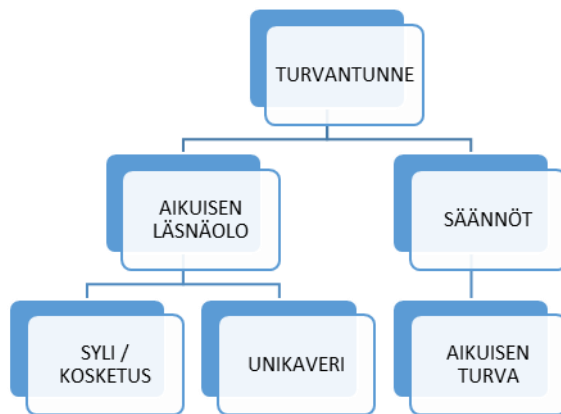
A: *"Sit jos joku lyö tai kiusaa".*

G: ”Jos joku kiusaa, ni sit pitää mennä sanoo aikuiselle”.

A: ”Pyytämällä anteeks. Sit jos ei osaa ni joutuu sisälle, sinne jäädä kiukuttelemaan”.

H: ”Nii kotii jos kiukuttelee”.

A: ”Se on kans tyhmää, jos joku matkii”.

Kuva 2: Turvantunne

8.3 Perushoito

Perushoidon alaluokkiin sisältyvät päiväunet, nukkari ja yöhoito sekä päiväkodin ulkoilu korostuu useammin esille tarinoissa. Valvotut ulkoilutilanteet ja lepääminen kuuluvat joka päiväiseen toimintaan myös vuorohoidossa. Kuvassa 3 on jaoteltu perushoitoon sisältyvät alaluokat. Olen päätenyt jakamaan päiväkodin yöunet ja päiväunet eri laatikoihin, vaikka ne ovat käsitteenä samoja asioita. Mielestäni tilanteet eroavat toisistaan hyvinkin paljon. Yöhoidossa voidaan olla yksin, ilman leikkikavereita. Päiväunille käydään useimmiten isommassa ryhmässä. Mielestäni lapsen turvallisuudentunteen tarve korostuu, jos yövytään yksin päiväkodissa hoitajan kanssa. Hoitaja saattaa olla lapselle vieras, mikäli päädytään sijaisen tarpeeseen. Päiväunilla saattaa olla sama ratkaisu, mutta turvaa tuo monet tutut leikkikaverit. Näkisin nämä lapsen kannalta hyvin erilaisena toimintana.

”Kerro minulle tarina päiväkodin aikuisista”.

A: *"Sanni on menossa avaruuteen. Se haluaa tota totaa se haluaa tota mennä katsomaan avaruuteen, koska Sanni haluaa mennä avaruuteen katsomaan aurinko laskee ja silloin tupsut nukahtaa. Tupsut ja keltsu aurinko lähtee. Loppu".*

D: *"Se on ainakii kivaa kun Miina tulee nukkariin ja silittää".*

Lasten keskusteluissa nousee esille vuorohoidon tarjoamasta yöhoidosta ja lapset kokevat sen kivaksi ja turvalliseksi. Varsinkin F- ja C lapset kertovat kokemuksistaan olla yöhoidossa ja he molemmat mainitsivat sen kivaksi jutuksi. Jos lapset kokevat yöhoidon kivaksi, niin tästä voisi päätellä, että he kokevat olevansa turvassa, jolloin nukkuminen onnistuu sujuvasti. F lapsen kohdalla unikaverin merkitys korostuu ja varmasti lisää lapsen turvallisuudentunnetta ollessaan yöhoidossa.

F: *"Must on kiva olla yksin yötä päikkärissä. Unikaverin kanssa".*

A: *"Olisi kiva tulla. Niiden äidit ja isät on töissä niin lapset tulee silloin yöksi".*

C: *"Minä olen ollut entisessä päiväkodissa yötä ja ihan kivaa. Nyt mä meen mummulle yöksi".*

G: *"Olisi kiva tulla kaikkien eskareitten kaa yöksi".*

Vuorohoidon ulkoilussa korostuvat lasten lelut ja leikkivälineet. Yleisesti ulkoilu koettiin kivana ja pidettynä toimintana. Päiväkotien ulkoilut ovat valvottuja tilanteita ja G lapsen tarinassa korostuu aikuisten valvoma ulkoilu tilanne.

G: *"No ne on ihmisii ja ne seisoo ulkoon. En mä osaa enempää kertoa".*

"Kerro minulle tarina sinun hoitopäivästäsi"

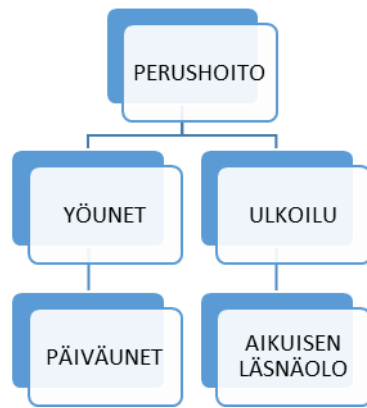
E: *"Toi on auto ja tää on lapsien auto ja tää on kaasuu auto ja lapsien kaasuu autorata ja ei enään muuta. Nää on kaikki lapsii ja tää on lapsien keinu ja täs on rengaskeinut. Loppu".*

"Kerro minulle tarina sinun hoitopäivästäsi".

B: *"Legoilla voi tehdä ja autoilla ja olla ulkona, ei muuta."*

"Kerro minulle tarina sinun hoitopäivästäsi".

A: *"Ei saa jättää tavaroita lattialle, kun mennään ulos. Ansku tulee pyyhkii lattian. On ulkona kiva leikkiä, koska siellä on paljon leluja. Sit yhtään leluu ei saa jättää sinne. Ei jatku enään".*

Kuva 3: Perushoito

8.4 Toiminnallisuus

Kuvassa 4 näkyy toiminnallisuuden alaluokkia. Alaluokat syntyivät mainintana toimintatuokiosta, esikouluryhmästä, pelaaminen ja piirtely. Toiminnallisuudessa I- ja A-lasten kohdalla korostuu aikuisen läsnäolon merkitys. Päädyin erittelemään pelaamisen ja piirtelyn eri luokkiin, koska I lapsi korostaa pelaamista aikuisen kanssa, jolloin toiminnassa korostuu lapsen yksilöllinen huomiointi, kun taas F- lapsi pitää piirtelystä, mutta kokee sen mielekkääksi toimimiseksi itsenäisesti. Toimintatuokioiden alle ryhmitin aamupiirin kuuntelun sekä eskaripajan, koska ne ovat aikuisen järjestämiä tilanteita.

I: "Must on kivaa pelata jonkuu aikuisen kaa".

A: "Must päiväkodis on kivaa kuunnella aamupiiriä."

F: "Mä tykkään piirtää".

Sadutuksen jälkeen I toteaa, että: " Mä haluan pelata ainakii nix ja maxii".

Eskaripaja kiinnosti lähes kaikkia lapsia ja selvästi on tavoitteena, että sinne pääsee leikkimään. Esikoulutilat sijaitsevat rakennuksen yläkerran tiloissa, joihin lapset viittaavat puheissaan. Eskaripajasta nousi myös keskustelussa negatiivistakin sanottavaa:

G: "Ihan tyhmää, ihan tyhmää, koska täällä ei ole mitään tekemistä. Täällä tekee aina vaan tehtävii ja tehtävii".

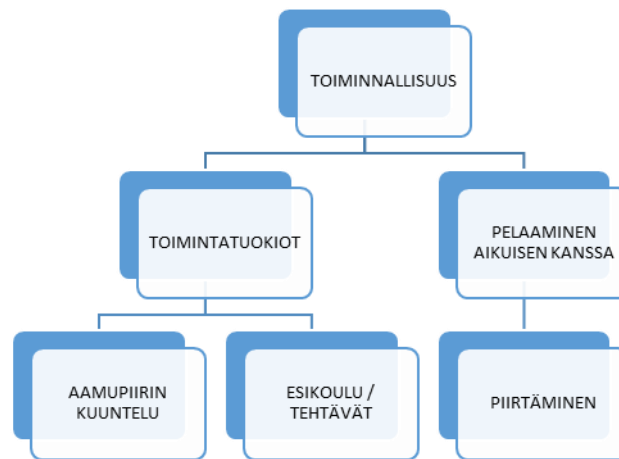

B: ” Miks me ei päästä sinne ylös?”.

F:”Mä haluan kans ylös leikkii”.

”Kerro minulle satu sinun hoitopäivästäsi”.

A: ”Tässä on yläkerta ja siellä on kiva leikkiä eskareitten kanssa. Uudessa ja vanhas-
sa päiväkodissa on kiva olla. Ei jatku enään”.

Kuva 4: Toiminnallisuus

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kasvuympäristössä lasten arki muodostuu vuorohoidossa olevista kavereista ja hoitajista (kuva1). Lapset kokevat, että vuorohoidossa on aina kavereita sekä leikkiseuraa. Yksi lapsista kertoi leikkivänsä siskon kanssa ja toinen koki serkun tärkeäksi leikkikaveriksi. Lapset osaavat nimetä myös enemmän kuin yhden kaverin itselleen. Tästä voisi päätellä, että voimassa olevalla varhaiskasvatuksen suunnitelmassa toteutuu lasten leikki, jota pidetään lapselle tärkeänä. Lapset ovat päässeet vuorovaikutukseen erikäisten parissa sekä leikkitaidot ovat harjaantuneet. Varhaiskasvatuksen sosiaalisia tavoitteita on syntynyt sekä samalla lapsen itsetunto vahvistuu, kun kokee tulevansa hyväksytyksi ryhmässä. Lastennäkökulmasta kaverisuhteiden merkitys korostuu. Lapset eivät koe hoitoaikojen vaihtuvuuden haittaavan heidän arkeaan. Lapset kokevat, että vuorohoidossa on aina kavereita. (Helenius & Lummelahti 2013, 78.) Vaikka vuoro-

hoidossa lasten hoitoajat vaihtelevat, niin aineistossa ei koeta sitä ongelmalliseksi. Aineistosta ei myöskään esille nouse, että lasten arki olisi kovin levotonta. Lapset kokevat olonsa turvalliseksi kasvuympäristössään, jolloin syventyminen leikkeihin on mahdollista. (Kalliala 2010, 50.)

Lasten kasvuympäristön viihtyvyyttä lisäsivät selvästi leikkivälineet. Lapset osasivat nimetä mieluisia leluja, eikä tarinoissa tai keskustelussa noussut esille puutteita mistään leluista tai tavaroista. Näistä voisi olettaa, että leikkivälineiden hankinnat ovat valittu ryhmiin ikätasoisesti ja onnistuneesti. Voisi päätellä, että lapset kokevat vuorohoidon leikkutilat ja ulkoilupihan viihtyisäksi sekä turvaliseksi. (Helenius & Lumme-lahti 2013, 82.)

Kuvassa 2 turvantunteessa näkyy, kuinka lapset tarvitsevat hoidossa ollessaan läheleen aikuisen läsnäoloa ja tukea voidakseen tuntea olonsa turvalliseksi. Kuvassa 2 esille korostuu aikuisen tarjoama syli ja silittämisen tarve. Lapset ovat saaneet osaksi yksilöllistä huomiota ja näiden lasten tarpeisiin on vastattu oikealla hetkellä ja tavalla. (Auranen & Kirvesniemi 2008,50.) Ryhmässä ei toimi omahoitajajärjestelmää, mutta ryhmän yksi hoitajista koetaan turvalliseksi ja läheisyyden antajaksi. Hyvä luottamus yhteen hoitajaan on syntynyt. Lapset oppivat myös kanssakäymistä eri hoitajien kanssa, joka vahvistaa sosiaalista kasvatusta. Mikäli aineistossa olisi ollut tutkittavana pienempiä vuorolapsia, niin olisikohan omahoitajan merkitys saanut enemmän huomiota. Tämä jää nyt arvoitukseksi tämän tutkimuksen kannalta. Kiintymysteorian näkökulmasta omahoitajalla on suurempi merkitys mitä pienempi lapsi on ja tässä tutkimuksessa lapset olivat viisi vuotiaita tai enemmän.

Aika moni lapsi tuo kuviossa 2 esiin, että ketään ei saa kiusata, ei tönäitä eikä toisten matkiminen koetaan kiusaamiseksi. Vuorohoidossa on toteutettu lasten eettistä kasvatusta, joka kuuluu myös yhteen varhaiskasvatuksen kasvatustavoitteisiin. Lapset keskustelevalle kiusaamisesta, mikä on väärin ja mitä siitä seuraa Aikuisen läsnäolon merkitys korostuu tässä esille, sillä lapset hakeutuvat aikuisen turvaan hakemaan oikeutta, jos ei riitoja osata sopia kaverin kanssa. Aikuinen ohjaa tilanteen oikeaan hyväksytyyn suuntaan. Moni on sitä mieltä, että anteeksi pitää pyytää kaverilta. Aikuisen valvomana leikit pysyvät turvallisena sekä ristiriidat ratkeavat aikuisen kanssa oikeudenmukaisesti. (Mikkola & Nivalainen 2012,54; Järvinen ym. 2009, 128, 135.)

Aineistoon osallistuneet lapset eivät kaikki olleet kokeneet yöhoitoa, joka näyttäytyy kuvassa 3, mutta kaikki he kokivat yöhoidon kivaksi ja olisivat halukkaita tulemaan itse yöhoitoon. Lapset tiedostavat, että ne lapset ovat yöhoidossa, joiden vanhemmat käyvät töissä. Nukkuminen koetaan mielekkääksi ja ihan kivaksi jutuksi päiväkodissa. Ei edes yksin nukkuminen pelota, vaan se koetaan kivaksi. Keskusteluissa nousee yhden yölapsen unikaveri tärkeäksi. Sinkkonen toteaaakin unikaverin lisäävän lapsen turvallisuuden tunnetta (Sinkkonen 2013). Lapsi itse valitsee, mikä on hänelle tärkeä turvaleyli. Turvaleyli auttaa lasta kestämään eron vanhemmistaan, mutta ei korvaa kuitenkaan aikuisen läsnäoloa (Sinkkonen & Kalland 2012,162). Vuorohoidossa on aikuiset huomioinut lapsen tarpeita ja siellä ymmärretään turvaleylin merkitys. Voidakseen hyvin lapsi tarvitsee riittävästi lepoa, ja lapsilla on oikeus saada sitä vuorohoidossa. Voisi päätellä, että täällä vuorohoidossa lepoa ja yöhoito toteutuvat onnistuneesti ja turvallisesti lastennäkökulmasta tarkasteltuna. (Mikkola & Nivalainen 2012, 45–46.)

Tarinoista löytyy viittauksia ulkoiluun (kuva 3), jota pidettiin mielekkäänä asiana. Ulkoilu tarjoaa lapsille erilaisia mahdollisuuksia tekemiseen ja keskusteluissakaan ei tule mitään negatiivista asiaa ulkoilun suhteen. Ulkoilussakin toteutuvat varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita. Ulkoilussa harjaantuu lapsen sosiaaliset taidot ja lapset voivat saada hyvänolon tunteita. Hyvien leikkien avulla lapsi voi kokea iloisuutta ja juoksureikkien avulla turvataan päivittäistä liikkumisen tarvetta. (Järvinen ym. 2009, 129.)Aineisto on kerätty kesällä, joten viittauksia kesä ulkoiluun nousee esille lastensuusta, näitä olivat autot, keinut ja ulkolelut, sekä hoitajat valvomassa ulkoilua.

Perushoidossa huomiotta jää kokonaan päiväkodin ruokailu ja ruokailutilanteet. Voisiko tästä päätellä, että lapset olivat kylläisiä aamupalasta, jonka jälkeen aineisto on kerätty ja he suuntaavat jo ajatukset tulevaan ja ruokailu ei ole mielessä. Kuten leikki ja ulkoilu saivat paljon puhetta. Lasten päivärytmi on myös suunniteltu, joten seuraavaksi olisi ollutkin leikin ja ulkoilun aika.

Toiminnallisuudessa korostuvat lasten ja aikuisten välinen vuorovaikutus ja lasten keskinäinen vuorovaikutus. Lasten oppiminen muodostuu aina vuorovaikutuksen avulla, kun aikuinen ja lapsi saavat jakaa kokemuksiaan yhdessä. He saavat tietoa ja käsityksiä uusista asioista. Lasten on helpompi oppia asioita oman mielenkiinnon mukaan, kuin myös lapsen mielentilojen mukaan. Vuorohoidossa hoitopäivät sisältävät

paljon eri tapahtumia, kuten aamuherräämisiä, yhteisiä tuokioita tai yhteisiä pukemisen tilanteita ja jokainen hetki synnyttää lapsissa erilaisia kokemuksia. (Mikkola & Nivalainen 2012, 57.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota lapsille uusia ideoita, kokemuksia ja herättää lasten uteliaisuutta, että mielenkiintoa. Vuorohoidossa on saavutettu varhaiskasvatuksen älyllistä tavoitetta, sillä keskusteluista herää lapsen mielenkiinto pelaamista kohtaan (kuva 4). Toiminnallisuudessa esiin nousee kuvallisen ilmaisun saavutuksia. Yhden lapsen kerronnassa korostuu piirtämisen ilo (kuva 4). Taiteellinen toiminta kehittää lapsen hienomotoriikkaa ja samalla tukee lapsen luovuutta ja mielikuvitusta (Järvinen ym. 2009, 131). Lasten yksilöllinen kokemuksellisuus ja tiedon hankkiminen ovat lapsen oppimisen kannalta tärkeitä asioita, kuin taas hoitajien täydellisesti varustetut opetukselliset tilanteet, koska lapsilla on omat tavat huomioida ja kiinnostua asioista, kuin meillä aikuisilla. (Mikkola & Nivalainen 2012, 56; Järvinen ym. 2009, 128.) Aamupiirin kuuntelu nousi aineistossa esille. Aamupiiri sisältää paljon erilaisia virikkeitä, jossa lapset saavat osakseen matemaattisia taitoja, sosiaalisia taitoja, musiikkielämyksiä yms. Tällainen ympäristö sisältää paljon eri toimintamalleja, mikä kannustaa lasta kuuntelemaan, kertomaan omia tuntemuksiaan, rohkaisee puhumaan ja kielenhallinta vahvistuu. Vuorohoidossa aamupiirit toteutetaan luultavasti onnistuneesti, sillä se nousi esille aineistosta positiivin. (Järvinen ym. 2009, 131).

10 POHDINTA

Kun opinnäytetyön aihe syntyi joulukuussa 2013, oli tarkoitus tehdä siitä hyödyllinen Kouvolan kaupungille. Olisi hyvä, jos opinnäytetyöstä löytyisi jotakin tärkeitä havaintoja ja tulkintoja vuoropäiväkodissa työskenteleville aikuisille ja huomioisimme lasten hyvinvointiin liittyviä asioita. Opinnäytetyö koki muutoksia koko matkan varrella. Toki olen tehnyt paljon yhteistyötä työn ohjaajan kanssa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä lapset kokevat vuorohoidossa tärkeäksi ja mitkä asiat lisäävät turvallisuuden tunnetta. Samalla tarkastelun kohteena oli, miten lapset kokevat hoitajien ja leikkikavereiden vaihtuvuuden. Opinnäytetyön tuloksista voidaan tulkita, että nämä vuorolapset ovat tyytyväisiä vuorohoitoon. Lapset kokivat vuorohoidon turvalliseksi hoitopaikaksi, ja heidän mielestään kaverit lisäävät hoidossa

viihtyvyyttä. Lapset kokivat myös, että vuorohoidossa on aina kavereita. Lasten kertomuksista tai keskusteluista ei tule esille puutteita leikkikavereiden vähäisyydestä.

Lapset eivät muistaneet kaikkia vuorohoidon hoitajia. Se ei siltikään tuntunut haittaavan lapsia, vaan se tuntui lastennäkökulmasta olevan ihan normaali asia. Hoitajien läsnäolo kuitenkin nousi merkittävästi esille tarinoissa sekä keskusteluissa. Aikuisilta saatu huomio ja läheisyys koettiin turvalliseksi. Eikä se luonut pelottavuutta lasten mielestä, jos yöpyy hoidossa ilman muita lapsia. Aikuisen läsnäolo tuli esiin tuloksien yläluokissa jollain tapaa, ja lastennäkökulmasta voisi ajatella, että aikuiset ovat tärkeitä heidän arjessaan. Lapset luottavat siihen, että aina on joku aikuinen läsnä vuorohoidossa. Lapset kokevat vuorohoidon luultavasti niin turvalliseksi kasvuympäristöksi, jotta he pystyvät luottamaan kaikkiin aikuisiin. Heillä itsellään on varmasti hyviä kiintymyssuhteita takana ja ovat sen avulla pystyneet sopeutumaan vuorohoidon arkeen. Yöhoito kiinnosti kaikkia lapsia positiivisesti. Tarinoissa tai keskusteluissa ei noussut esiin kaikkia varhaiskasvatuksen sisältöalueita, kuten viikonloppuhoitoa tai iltahoitoa. Saduttamisen ajankohta ajoittui aamupäiviin, joka luultavasti vaikutti tarinoiden ja keskustelujen aiheen määräytyvän vuorohoidon sisätiloihin tai ulkoiluun. Johtopäätöksiä tehdessäni minun täytyy ottaa huomioon, että lapset elävät tätä hetkeä eivätkä murehdi tulevasta (Mikkola & Nivalainen 2012, 31). Me aikuiset koemme ja näemme vuorohoidon asiat eri näkökulmasta kuin lapset.

Lasten tarinoista ja keskusteluista jäi uupumaan päiväkotiruokailut, jota kuitenkin tehdään useasti päivän aikana ryhmässä, jolla on omat kasvatukselliset tavoitteet varhaiskasvatuksessa. Siirtymävaiheista ei tullut ollenkaan havaintoja lastennäkökulmasta. Tästä voisin päätellä, että vuorohoidossa siirtymät toteutuvat johdonmukaisesti ja niille varataan riittävästi aikaa, joten ne eivät lastennäkökulmasta ole mitenkään päällimmäisenä mielessä.

Tarinoista löytyy viittauksia ulkoiluun, jota lapset pitävät mielekkäänä asiana. Ulkoilu tarjoaa lapsille erilaisia mahdollisuuksia tekemiseen ja liikkumiseen. Lasten keskusteluissa tai saduissa ei nouse esiin mitään negatiivista ulkoilun suhteen. Perushoidon yläluokasta voi vetää yhteenvedon ja todeta, että vuorohoidossa olevat lapset tarvitsevat aikuisia arjen sujuvuuteen ja se lisää lasten perusturvallisuuden tunnetta. Siirtymätilanteet tai yleinen levottomuus ei tuntunut haittaavan lapsen toimimista. Lapset itse kokevat heille tärkeitä asioita hoidossa, joita pääsevät toteuttamaan. Kun lapsilla on

heille mielekästä puuhaa ja toimimista, niin arki tuntuu sujuvan muita asioita murehtimatta. Lapset tuovat hyvin vähän vanhempiaan aineistossa esille. Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on luoda hyvä kasvatuskumppanuus hoitohenkilökunnan ja lasten vanhempien välille, mutta lapset keskustelevat, miksi toiset lapset yöpyvät hoidossa. Lapset tuntuvat omaksuneen vuorohoidon viihtyisäksi ja tiedostavat, että vanhempien ollessa töissä on se heidän turvapaikka.

Sadutus menetelmä oli itsestäni mukava toteuttaa aineiston keruu menetelmänä. Lasten osallisuus näkyy aineiston eri vaiheissa. Lapsi voi omalla valinnoillaan ja osallistumisellaan vaikuttaa omiin ratkaisuihin. Lapsella on myös oikeus kieltäytyä osallistumasta toimintaan ja se myös näkyy aineistossa ja lisää samalla työn luotettavuutta. Tarinoissa lapset itse kertovat niistä asioista, joista itse haluavat. Minä olen antanut tarinoille kehotuksen, mutta lapset ovat saaneet päättää, mitä he haluavat kertovan. Jälkeenpäin olen pohtinut, että olisiko tarinoista saanut enemmän irti, jos olisi ollut aikaa toteuttaa niitä enemmän. Tutkimuksen riskinä olisi ollut, sadutusmenetelmä yksinään. Onneksi päädyin työn ohjaajan kehoituksesta huomioimaan myös toisen tutkimusmenetelmän sadutuksen rinnalle. Jatkotutkimuksena tämä opinnäytetyö olisi mielekästä toteuttaa toisessa vuoropäiväkodin yksikössä, samoin tutkimusmenetelmin ja tehdä tarkastelua muuttuvatko lasten käsitykset ajan saatossa? verrata saatuja tuloksia tähän tutkimukseen.

10.1 Eettisyys

Opinnäytetyön uskottavuus ja tutkijan eettiset ratkaisut kulkevat käsi kädessä. Kun tutkittava aihe on syntynyt, alkaa siitä vaiheesta jo hyvän tutkimusetiikan noudattaminen tutkittavan työn loppuun asti. Miten tutkija kuvaa ja ilmaisee tutkimusprojektin eri vaiheita ja kuinka hän ilmoittaa tutkimus tuloksista? (Vilka 2005, 29). Uskottavuutta lisää se, että tutkija käyttää hyvien tieteellisten käytäntöjen ohjeita, kuten tarkkuutta tutkimustyössä, omaa rehellisyyttä, on huolellinen tallentamisessa, esittämisessä sekä arvioinnissa. Vastuu tutkimuksen rehellisyydestä ja hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta on tutkijalla itsellään sekä tutkimusyksikön johtajalla ja muilla tutkijoilla jotka osallistuvat projektiin. Myös opettajat ovat vastuussa opinnäytetöistä, joissa on tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133.)

Tieteellisen tutkimuksen on täytettävä tietynlaiset vaatimukset. Tutkimuksessa täytyy tulla esiin tutkimuskohteen täsmällinen määrittäminen, joita ovat asia, symboli, esine,

ryhmä ja käsite. Tutkimusta luettaessa on lukijalle tultava selväksi, mitä tutkimuksessa tutkitaan. Tutkimuksen täytyy tuottaa jotain uutta tietoa, mitä ei ole aikaisemmin tiedetty. Lisäksi tutkimuksesta täytyy olla hyötyä muille ja tutkimuksen on annettava riittävät perusteet julkiselle keskustelulle. Tämä opinnäytetyöni täyttää edellä mainittuja tieteellisen tutkimuksen ehtoja. Tutkimustyötä on hyvä arvioida ja samalla pohtia myös sen luotettavuutta. Tutkimustöissä lähtökohtana on pyrkiä virheettömyyteen. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen löytyy monta tulkinta tyyliä, jotka eroavat toisistaan. (Vilka 2005, 21; Tuomi & Sarajärvi 2009,134.)

Reliaabelius eli tällä tarkoitetaan tutkimuksen tulosten tarkkuutta. Tällä pyritään, että eri tutkijat voivat mitata samaa henkilöä ja he saavat saman loppu tuloksen. Tutkimus on luotettava aina. Tutkimuksen pätevyydellä (validius) tarkoitetaan tutkimusmenetelmän tai mittarin toimivuutta mitata sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. Tulokset ovat vääriä, jos vastaaja ei ajattelekaan samoin kuin tutkija. Laadullisessa tutkimustyössä luotettavuuden kriteeri on tutkija itse sekä hänen rehellisyytensä, sillä arvioinnin kohteena ovat tutkijan omat henkilökohtaiset ratkaisut, päätökset sekä valinnat. Työn arvioimisessa tutkijan täytyy huomioida jokaiset valintansa, joihin on päätenyt tutkimusta tehdessään. Työn luotettavuutta arvioidaan kaiken aikaan suhteessa teoriaan ja analyysitapaan: miten tutkija analysoi ja käsittelee aineistoaan, miten hän tutkii ja kuinka hän päätyy luokittelemaan saamansa tulokset? Lisäksi miten tutkija osaa tutkimuksen tuloksista tehdä tulkintoja ja kuinka hän päätyy johtopäätöksiin. (Vilka 2005, 158–159,161.)

10.2 Luotettavuus

Olen kerännyt teoriaosuuteen tietoa vuorohoidosta ja kuvannut osittain varhaiskasvatusta ja vuorohoidon arkea, joka antaa mahdollisuuden tutkia, mitä sanottavaa lapsilla on vuorohoidosta. Tutkittava aineisto koostuu ainoastaan vuorohoidossa olevien lasten kertomuksista, jota en halua muuttaa mihinkään tilastoon tai numeromuotoon (Aaltola & Valli 2010, 111). Työni luotettavuutta lisää se, että olen pyrkinyt käyttämään tuoreita ja monipuolisia kirjallisteitä, jotka ovat alan kirjallisuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 159). Itse vuorohoidosta löytyy kirjallisuutta vähän. Opinnäytetöitä on aiemmin tutkittu saduttamalla ja niistä on saatu tehtyjä tutkimuksia. Nämä ovat lisänneet omaa halua tehdä tutkimustyötä saduttamalla. Opinnäytetyön totuutta lisää se, että kerron totuudenmukaisesti, miten olen kerännyt ja miten toteuttanut aineiston keruun vuoropäi-

väkodissa, sekä analysoin saatuja tuloksia tarinoista ja keskusteluista. Näistä olen tehnyt tuloksia sekä johtopäätöksiä.

Opinnäytetyön aihe hyväksyttiin Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa joulukuussa 2013. Tutkimuksen luotettavuutta lisäävät saatu tutkimuslupa Kouvolan kaupungilta helmikuussa 2014 sekä lasten saduttamiseen tutkimusluvut, jotka olen saanut lasten vanhemmilta toukokuussa 2014. Vanhemmille toimitetun tutkimusluvun hyväksyi opinnäytetyön ohjaaja sekä vuoropäiväkodin esimies. Ennen sadutusta, muutin vielä toista aihesadutuksen aihetta, vaihtamalla unelmienpäiväkodin kertomisen oman hoitopäivän kerrontaan. Sillä perusteella, että unelmien päiväkotia johdatellut lapsia sa- tujen mielikuviin ja omasta hoitopäivästä kertominen johdattelee paremmin lasten omiin kokemuksiin. Joka näkyy liitteessä 2. Sadutukseen osallistumisesta kuitenkin lapsi teki päätöksen, halusiko osallistua vai ei. Lisäksi olen käyttänyt keskeneräistä työtäni luettavana ja kommentoitavana työn ohjaajallani. Joka lisää työni luotettavuutta. Näin olen päässyt työssäni eteenpäin, sillä välillä omalle tekstille tulee sokeaksi.

Aineistossa en tuo julki, onko kyseessä tytön vai pojan tarinoita tai sanontaa. Lasten anonymiteetti on säilytetty. Opinnäytetyössä ei tule julki, missä Kouvolan kaupungin vuoropäiväkodissa aineisto on kerätty, siksi liitteessä 2 on yliviivattu päiväkodin tieto- ja. Tämä lisää vielä lasten anonymiteettiä. Kun olin saanut lasten vanhempien luvat sadutukseen, aloin toteuttaa aineiston keruuta. Tutkimukseen osallistuminen oli lapsil- le vapaaehtoista ja hänellä oli oikeus kieltäytyä osallistumasta. Kun aineistoni oli ka- sassa, oli sille tehtävä jokin ryhmittely tai luokittelu, jotta pääsisin tulkitsemaan saatu- ja tarinoita ja keskusteluja. Käytin sisällönanalyysiä aineiston tutkimiseen. Jaoin sa- maa asiaa tai sanaa samaan ryhmiin, jonka jälkeen tein niille omat yläluokat. Kun ylä- luokat olivat tehty, mietin vielä alaluokkien paikkoja ja ryhmittelin niitä vielä oikeisiin yläluokkiin, jotta ne näyttäisivät oikealta ja selkeältä jaottelulta. Tämän jälkeen oli helpompi lähteä hakemaan vastauksia ja päätelmiä opinnäytetyön päämäärään. Opin- näytetyön valmistuttua hävitän aineistosta kerätyn materiaalin, mutta säilytän sitä tut- kimuksen aikana luottamuksellisesti. Tätä tutkimusta ei käytännössä voi toistaa tällai- senaan, sillä laadullisella tutkimusmenetelmällä tehty tutkimus on kokonaisuutena ai- nutkertainen. Tämä tieto perustuu siihen, että tutkijoilla ei kaikilla ole samaa teoret- tista perehtyneisyyttä aiheesta ja esiyymmärrystä kuin tutkimuksen tekijällä itsellään. (Vilka 2009,159.)

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimus- metodeihin. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysinmenetelmiin. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Asetus lasten päivähoidosta (3.6.1988/486).

Auranen, J. & Kirvesniemi, T. 2008. ”Ei Merta edemmäksi kalaan”. Kaakkois-Suomessa toteutettua varhaiskasvatuksen kehittämistyötä. Lappeenranta: Yliopiston digipaino.

Hannuniemi, T. 2011. Kurkistus lapsen arkeen vuorohoidossa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja kehitykseen. 1. painos. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hevonoja, J. 2013. Onnistumiset vuorohoidossa eivät aina vaadi lisäresursseja tai rahaa. Yle uutisten internetsivut. Päivitetty .11.11.2013. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/onnistumiset_vuorohoidossa_eivat_aina_vaadi_lisaresursseja_tai_rahaa/6925570[viitattu 4.4.2014].

Hughes, D. A. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: Tammerprint Oy.

Hujala, E & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kabat-Zinn, M. 2011. Jokapäiväiset ilonaiheet. Vanhemmuus ja tietoinen läsnäolo. Helsinki: Basam Books Oy.

Kalliala, M. 2010. Kato mua. Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Tallinna: Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.

Kanninen, K & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut. Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Karlsson, L. & Karimäki, R. 2012. Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: Werner Söderström Oy.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.

Kouvolan kaupunki. 2011. Hoitotarvesopimus. Kouvolan kaupungin vuorohoidon linjausten internetsivut. Päivitetty 12.5.2011 . Saatavissa:
http://www.kouvola.fi/material/attachments/5nmdUqkl8/5z5ZzzYIy/Liite_2_Hoitotarvesopimukseen_Vuorohoidon_linjaukset_2011.pdf [viitattu 15.9.2014].

Yhä usempi lapsi tarvitsee vuorohoitoa.2010. Kouvolan sanomat. 18.9.2010. Kouvolan sanomien internetsivut. Saatavissa:
<http://www.kouvolansanomat.fi/Online/2010/09/18/Yh%C3%A4+useampi+lapsi+tarvitsee+vuorohoitoa/201029706906/4> [viitattu 15.9.2014].

Kyrölämpi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kariston kirjapaino Oy.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2012. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Mäki, S & Arvola, P. 2009. Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1.painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Pekkarinen, E. Vehkalahti, K & Myllyniemi, S. 2012. Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä. Helsinki: Unigrafia Oy.

Repo, L. 2013. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. Jyväskylä: PS-kustannus.

Reunamo, J. 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Riihelä, M. Karlsson, L. Karimäki, L & Lastikka, A-L. 2008. Korvaan päin. Lasten satujen kirja. Vaasa: Ykkös- Offset.

Poikonen, L-S. & Lehtipää, R. 2009. Perhe-Elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Teoksessa: Rönkä, A. malinen, K. & Lämsä T. (toim.) Jyväskylä: PS-kustannus.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell Oy.

Saarsalmi, O. 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnitelma. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sinkkonen, J. 2013. Pienelle lapselle vuorohoito voi aiheuttaa hylätyksi tulemisen tunnetta. Kotimaa.11.11.3013. Yle uutisten internetsivut. Saatavissa:

[http://yle.fi/uutiset/sinkkonen_pienelle_lapselle_vuorohoito_voi_aiheuttaa_hylatyksi_tulemisen_tunnetta/6922437\[viitattu_28.2.2014\]](http://yle.fi/uutiset/sinkkonen_pienelle_lapselle_vuorohoito_voi_aiheuttaa_hylatyksi_tulemisen_tunnetta/6922437[viitattu_28.2.2014]).

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. 1.painos. Helsinki: WSOYpro.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Uusi-Marttila, K. 2006. Pysyvyyttä arjessa. Kokemuksia lapsiryhmän vaihdosta. Opinnäytetyö: Porin Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Vilka, H. 2009. Tutki ja Kehit. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Kouvolan kaupunki Hyvinvointipalvelut Kasvun ja oppimisen sekä lapsiperheiden tukeminen Palvelupäällikkö Helena Kuusisto	Viranhaltijapäätös Yleinen päätös 17.2.2014	4 §
--	--	-----

Tutkimuslupa/ Kytö

Selostus asiasta Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija Sanna Kytön opintoihin liittyy opinnäytetyön tekeminen. Sanna Kytön opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia lasten näkemyksiä vuorohoidon turvallisuustekijöistä sekä asioista lisäävät lapsen hyvinvointia. Tutkimusaineisto kerätään lapsilta sadutusmenetelmällä.

Tutkimusaineisto ei sisällä henkilöjen tunnistetietoja. Tutkimus valmistuu kevään 2015 aikana.

Päätös Myönnän tutkimusluvan Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija AMK Sanna Kytölle

Päätöksen perustelu Varhaiskasvatus saa käyttöönsä tutkimuksen tulokset.

Palvelupäällikkö Helena Kuusisto

Jakelu Sanna Kytö
päiväkodin johtaja

9.5.2014

Hei [REDACTED] päiväkodin lasten vanhemmat!

Olen Sanna Kytö ja toimin lastenhoitajana [REDACTED]. Opiskelen sosiaaliajaa Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyöni aiheena on: Saduttamalla lasten näkemyksiä vuorohoidon turvallisuuden tunteen tekijöistä. Opinnäytetyöni on siinä vaiheessa, että keräisin aineiston [REDACTED] päiväkodin lasten sadutusmenetelmänä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää lasten omia näkemyksiä ja kokemuksia vuorohoidon turvallisuudentunteen tekijöistä. Sadutus ajoittuu touko-heinäkuulle.

Tutkimuksen aineisto muodostuu lasten aihesadutuksesta sekä lasten avoimella haastattelulla. Lapsi pääsee osallistumaan toimintaan oman mielen mukaan. Sadutus on vapaaehtoista. Sadun jälkeen lapsella on mahdollisuus piirtää oma satu.

Sadutus lyhyesti:

Sadutusmenetelmässä lastenhoitaja sanoo lapselle:

"Kerro satu unelmien päiväkodista. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat."

"Kerro minulle satu päiväkodin hoitajista. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat".

Kysyn teiltä vanhemmilta lupaa, saako lapsesi osallistua aineiston keruuseen ja saako lapsesi tuottamaa materiaalia käyttää tutkimuksen pohjana?

Saa osallistua _____ Ei saa osallistua _____

Lapsen henkilöllisyys on suojattu! eli lapsen nimi ja päiväkotit eivät tule julki aineistossa!
Opinnäytetyöstä jää Kouvolan kaupungille yksi kappale luettavaksi.

Terveisin Sanna Kytö

Sisällönanalyysin luokat

Lasten näkemyksiä vuorohoidosta, mitä he kokevat tärkeäksi ja mitkä asiat lisäävät turvallisuuden tunnetta vuorohoidossa?

